

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opggericht door Kolonel O. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN

moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, TEL. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE“

SCHEVENINGSCH VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt 4 pct van de opbrengst der verkochte goederen. De Directie: H. KRUIK.

INHOUD: Door de Indische Regeering erkend. — Sprokkels. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

Door de Indische Regeering erkend. (Naschrift).

Volgens de Handelingen verklaarde de Regeering-gemachtigde Mr. dr. Talma, in zijne, door haren grooten ernst, rijken inhoud en groote onomwondenheid, zeer belangwekkende rede van 2 December 1918, naar aanleiding van de economische cijfers, door de Regeering aan den Volksraad overgelegd, in September 1918: „In die cijfergroepen zijn enkele fouten ingeslopen, welke aan de aandacht zijn ontsnapt en welke zullen worden hersteld. Ik behoef hierop niet in bijzonderheden in te gaan, aangezien de heer Schumann deze commissies reeds meer dan voldoende in het licht heeft gesteld.“

„Niet juist acht de Regeering de door dit geachte Volksraadlid geuite meening, als zoude de stijging van de welvaart van de Inlandsche bevolking, welke ook volgens den heer Schumann een niet te weer spreken feit is, op andere wijze kunnen worden aangeetoond. Een dergelijk meeningsverschil trouwens was te wachten. Uit statistieken worden nu eenmaal de meest verschillende conclusies getrokken. De heer Schumann bijvoorbeeld acht van de gegeven cijfergroepen, om toeneming van welvaart aan te toonen, alleen geschikt de statistieken van... anderen weer meenen (het is der Regeering bekend).... Andere economen weer hechten in dit verband de meeste waarde niet, zooals de heer S., aan de uitvoer-, maar aan de invoercijfers. Daarom heeft de Regeering zich er toe bepaald, cijfermateriaal te verschaffen, het aan de leden van den Volksraad overlatende te beoordeelen, welke conclusie zij daaruit zamenen te mogen trekken. Te eerder meende de Regeering zich hertoe te kunnen bepalen, omdat de uit deze cijfergroepen te trekken conclusie vanzelf naar voren treedt, daargelaten de waarde, welke men aan de cijferreeksen, elk op zich zelf, meent te moeten toekennen.“

M.i. is dit geen voldoende juist inzicht of gedragslijn, er zijn cijfergroepen en reeksen, zoo noodig gesteund of verduidelijkt door grafische voorstellingen, die in volle objectiviteit zonder eenigerlei kunstgrepen, behoorende tot „l'art de grouper les chiffres“, tot het maken van een vrijwel gelijklopende conclusie door wien ook worden, hoe volledig of gedetailleerd ze ook gegeven worden. Komt er nog eene toelichting bij, dan werkt zulks in den zin van versteviging dier conclusie. Heeft men met reeksen of groepen te doen, waarbij die gevolgtrekking niet zoo voor de hand ligt, dan mag er eene deugdelijke toelichting niet aan ontbreken, als argumentatie voor zulk eene gunstige conclusie. Vooral mag men daarbij niet verzuimen, om andere statistieken, beschouwingen, beredeneeringen omtrent een gelijk onderwerp door gezaghebbende personen of ambtelijke autoriteiten, die niet al te langen tijd geleden zijn geuit, maar met de onderwerpelijke in min of meer ernstige tegenspraak zijn, te ontzenuwen, door daarvan de onjuistheid of scheefheid goed argumenteerd te bewijzen en in het licht te stellen, zoodat ze als op zijn minst gedeeltelijk afgedaan kunnen gelden. Evenmin als er geen twee schippers op één schip mogen zijn, mogen er, als regel, over welk

belangrijk onderwerp ook, twee min of meer tegenstrijdige, zelfs tegenovergestelde inzichten, gesteund op statistisch materiaal, bestaan; dat geeft geen rechten koers, maar een fatale zigzagweg. Door de noodige voorafgaande studie en critiek kan zulks met gemak voorkomen worden en zal daardoor alleen reeds de mogelijkheid tot het maken van uiteenlopende conclusies zeer beperkt worden, als ook die tot het leveren van juiste, maar minder gunstige critiek op de Overheid; die alsdan ook voorkomen had kunnen en moeten worden.

Het mag m.i. niet meer plaats hebben, om over een vooruitgang van den Veestapel te spreken, zooals is gebeurd in de Nota, terwijl men toen dan toch ook reeds over de gegevens moest hebben beschikt, n.l. die van eind 1916, welke het Volksraadlid Van der Jagt aanhaalde en die tot allesbehalve verblijvende conclusies recht geven, terwijl voor '17 en '18 door de voedingsmoeielijkheden eerder op verslechtering dan op verbetering van den Veestapel moet worden gerekend. Maar buitendien: was dien samensteller dan niet bekend het bestaan van het ambtelijke eindverslag van het onderzoek naar de mindere Welvaart der Inlandsche bevolking, X a Deel I, Batavia 1914; daar leest men op blz. 277:

„Met de volkstellingen gingen tot dusver gepaard — en zullen ook in het vervolg gepaard gaan — tellingen van 't vee. In het gemis aan cijfers nopens de sterkte van den veestapel der Inl. bevolking op Java en Madoera, uitgenomen de Vorstenlanden, op ult^o 1910 werd voorzien door een onderzoek, verricht ingevolge een rondschrijven van den Dir. v. L., N. en H. van 1911, welks uitkomsten men opgegeven vindt op blz. 286 van het Jaarboek van dat Departement over 1911, welke aantooning hieronder volgt, wat 't jaar 1911 betreft, gewijzigd in verband met de vermoedelijke bevolkingssterkte in 't betrokken gebied, geschat op 33 miljoen Inlanders, (dus voor geheel Java minstens 30 miljoen. — S.)

Jaren	Inl. Bevolking in duizend tallen	Per 1000 Inl.		Per 1000 B.		Veestapel (in duizenden)	
		Paar-den	Hoorn-vee	Paar-den	Hoorn-vee	Paar-den	Hoorn-vee
1880	17654	28	221	122	928	500	3801
1885	19589	24	210	102	875	479	4107
1890	21681	23	206	103	832	496	4478
1895	23602	19	199	92	839	455	4649
1900	26810	14	170	75	861	394	4550
1905	27226	12	160	7756	41	358	4326
1911	30000	9	151	8104	33	361	4344

„Hieruit zien we dus“, zegt verslaggever, „dat de hoornveestapel in getalsterkte van 1880 tot 1895 regelmatig steeg, daarna tot 1905 weer achteruitging, terwijl in 1911 de cijfers wederom hooger zijn. In hoeverre echter deze laatste cijfers thans betrouwbaar zijn, is niet te zeggen. Bij de vijfjaarlijkse tellingen werden de cijfers steeds op dezelfde wijze verzameld en mag dus verondersteld worden, dat ze met elkaar te vergelijken zijn, daar wel steeds ongeveer dezelfde fouten gemaakt zullen zijn.“

De cijfers van 1911 zijn uit de bestaande, doch gedeeltelijk geverifieerde déssaregisters verzameld.“

Tot zoover het eindverslag. Het is van belang te vernemen of de voedselschaarste van '17 en '18 op Java ook van ongunstigen invloed op het vee is geweest; gevreesd wordt van wel, o.a. door hoogere slacht.

Voorts verklaarde de Regeering-gemachtigde o.m. in diezelfde rede:

„Naar aanleiding van de rede van Mr. 's Jacob, die heeft aangedrongen op een orgaan als schakel tusschen bevolking en industrie, kan ten slotte worden medegedeeld, dat ook de Regeering van de noodzakelijkheid van een dergelijk orgaan is doordrongen. Het is de

bedoeling, dat de afdeling Nijverheid zich zal ontwikkelen op dezelfde wijze als de Landbouw-Voorlichtingsdienst en deze afdeling in de verschillende gewesten zal beschikken over personen, die op dezelfde wijze in aanraking zullen komen met de Inlandsche Nijverheid, als reeds thans de Landbouwleeraren met den inlandschen landbouw.“

Zulke gulden woorden hadden ook gesproken moeten zijn in het antwoord op de motie-Stibbe. Eene tweede gelegenheid daartoe had hij m.i. in het verdere gedeelte van zijne rede, waarin hij uiteenzette de veelzijdige bijzondere maatregelen, genomen in het belang van de productie der hoofdvoedingsgewassen. Het kan verwonderlijk heeten, dat hij niet gesproken heeft over de rol en de betekenis van het vee in verband met den landbouw als trek-, werk- en draagvee, wellicht ook als mestvoortbrenger. Hij sprak van de nieuwe centrale, interdepartementale commissie, te Batavia, bestaande uit drie ambtenaren van Landbouw, een hoofdambtenaar der Staatsspoorwegen, den Inspecteur van Agrarische Zaken en een Ingenieur van de Irrigatie; dit lichaam zou in zijn geheel het advies-college der Regeering zijn. Buitendien werd den Residenten de opdracht door de Regeering verstrekt om met betrekking tot het voedselvraagstuk gewestelijke commissies van advies te vormen; wat ook als een novum kan gelden; de beginselen, die daarbij voorzitten zijn in eene aanschrijving ontwikkeld, die door den gemachtigde voor een deel wordt voorgelezen. Voorts spreekt hij terecht de noodzakelijkheid uit van voortdurende samen- en wisselwerking tusschen den plaatselijken stuursambtenaar, waterstaatsingenieur en landbouwleeraar; echter wordt dit alleen noodig geacht voor de Oostmousson padi cultuur. Waarom ook niet voor andere verreichten van de inlandsche huishouding, die uiteraard en bij voortdurend met landbouw en watergebruik als hoofdfactoren samenhangen? Waarom niet even eene zinsnede ingelascht, ten blijke van de instemming met de overtuiging van de noodzakelijkheid der meer doeltreffende verzorging en behartiging van Veeteeltbelangen, o.m. door de aankondiging van de aanstelling van Veeteeltconsulenten. Al ware dit ook geen maatregel van dadelijke urgentie, dus ter verkrijging van zeer spoedig nuttig effect geweest, zij kan toch voor de toekomst even onbetwistbaar en blijvend noodig heeten als de wel en terecht aangekondigde Nijverheids-deskundigen.

Dat bij het voedselvraagstuk het vervoer van zeer groote beteekenis wordt geacht, blijkt uit de voormelde aanwijzing van een hoofdambtenaar der Spoorwegen; het doet bevreemdend aan, dat er met geen enkel woord gesproken wordt over het hoe en wat, de mogelijkheid e.q. moeielijkheden van het transport naar de spoor- en tramweghalten toe en dat moet in hoofdzaak door dierlijke trekkracht geschieden. Men zou kunnen tegenwerpen, dat zulks er wel op zou kunnen wijzen, dat de mededeelingen van de leden Stibbe en Van der Jagt schromelijk overdreven, zelfs geheel onjuist waren. Maar dan was het toch plicht, een aangenome plicht zelfs geweest, om in dien zin eene afdoende tegenspraak te geven. Het kan ook zijn, dat men op deze zaak niet heeft willen ingaan, omreden er nog geen Directeur van Landbouw was, dus nog niemand, die er met voldoende deskundigheid tekst en uitleg over zou kunnen geven. Hoogstwaarschijnlijk zullen wij dien vernemen, als de woordelijke weergave van 's Directeurs lange rede van 10 Maart, hier te lande bekend zal zijn.

Ik stel er overigens prijs op te verklaren, dat ik volstrekt niet heb gepoogd te bewijzen, dat de economische toestand in 15 jaren zou zijn achteruitgegaan, maar wilde er alleen met nadruk op wijzen, dat het door de Indische Regeering gegeven materiaal voor eene conclusie in dien zin te ondeugdelijk is of was en dat het

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL. 4782.

DEN HAAG.

bewijs met deugdelijker gegevens zal moeten worden geleverd.

Het is dan ook gelukkig, dat de Indische Regeering beloofd heeft, andere cijfergroepen te zullen geven; en verwacht kan worden, dat deze deugdelijk en dus overtuigend zijn; zoodat zij, geene reden voor tegenstrijdige gevolgtrekkingen of indrukken en ongunstige critiek kunnen opleveren.

1 April '19.

E. L. K. SCHMÜLLING.

Sprokkels.

L II.

Een paar maanden geleden verscheen er in de „Jav. Ct.” een zeer belangrijk besluit. Voortaan kan de Gouverneur-Generaal aan jongelieden, Nederlandsche onderdanen, die in Ned.-Indië het eindexamen eener H.B.S. met 5-j. c. of een daarmee gelijkstaand getuigschrift verworven hebben, en die de studie aan een der Nederlandsche universiteiten of hoogeschoolen wenschen voort te zetten, dan wel het staatsexamen willen afleggen, een beurs verleenen van hoogstens f 800 's jaars voor een bepaalden termijn.

Deze beurs kan in bepaalde gevallen door den Minister van Koloniën worden ingetrokken.

Voor de toekenning van een dergelijke beurs komen in aanmerking, jongelieden, wier ouders of voogden niet in staat zijn alle studiekosten te dragen en die, zowel lichamelijk als wat aanleg, ontwikkeling en karaktereigenschappen aangaat, voor de beoogde studie ten volle geschikt geacht worden.

We noemden het een belangrijk besluit, omdat nu ook voor kinderen van minder goeude ouders de weg geopend is, om de hoogste, wetenschappelijke ontwikkeling deelachtig te worden.

We hopen, dat velen van de aangeboden gelegenheid gebruik zullen maken, en dat de Regeering spoedig de noodzakelijkheid zal inzien om nog een stap verder te gaan, en ook begaafde jongelui, wier ouders of voogden niet in staat zijn de kosten van verdere studie kunnen bijdragen, den weg, die naar universiteit of hoogeschool voert, openen zal.

Hoe grooter het getal is dergenen, die hetzij op eigen kosten, hetzij met behulp van een grooter of kleiner studiebeurs, de studie aan de hooge scholen in Nederland beginnen, en... voltooien, hoe eerder de Regeering overtuigd zal worden van de wenselijkheid om in Indië een inrichting van hooger onderwijs te stichten.

Indien honderden jongelui zich aanmelden en aan de vereischten voldoen, zal dit de krachtigste propaganda zijn voor hooger onderwijs in Indië.

Dan zal beter dan door ellenlange redevoeringen het recht op hooger onderwijs voor Indië bewezen zijn.

L III.

Op de ontwerp-begroting voor dit jaar komt onder onderafd. 46 een post voor ter bevordering van de studie voor middelbare akten.

Het kost vaak moeite om te voorzien in de behoefte, welke scholen van middelbaar en technisch onderwijs hebben aan geregelde toevoer van personeel met bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs in verschillende vakken.

Daarom wenscht de Regeering op dezelfde wijze als ze dit voor de onderwijzers gedaan heeft, op soortgelijke voet gelegenheid te schenken tot de studie voor middelbare akten, daaronder begrepen die voor academische examens en graden, waaraan bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs ontleend wordt.

Ze wenscht daartoe in de gelegenheid te stellen:

1. leeraren in Ind. dienst, die een hoogere bevoegdheid willen verwerven;
2. onderwijzers in Ind. dienst;
3. leeraren in Nederland, die, wat hun studiedoel betreft, in gelijke gevallen verkeerden als de onder 1. bedoelde Ind. leeraren en voor latere uitzending in aanmerking willen komen;
4. onderwijzers in Nederland, die na het behalen van de middelbare akte naar Indië willen gaan, hetzij als leeraar, hetzij — met het oog op het Mulo — als onderwijzer.

De vereischte studietijd wordt gesteld op 2 jaar, met de mogelijkheid, dat hij in bijzondere gevallen tot 3 jaar verlengd wordt.

Voor Ind. ambt. zal de studietijd voor de helft meetellen bij de berekening van voor pensioengeldigen diensttijd en voor verhoogingen, terwijl ze boven hun verlofstraktement f 75 's maands voor studiekosten ontvangen.

Andere candidaten zullen een jaarlijksche toelage van f 1200 ontvangen.

Men kan het eens zijn met het beurs- en toelagenstelsel, dan wel meenen, dat grooter toevoer verkregen dient te worden door hooger traktementen, in allen gevalle is het loffelijk, dat de Regeering tracht in het dringend tekort aan onderwijzend personeel te voorzien.

De gedachte rees echter bij ons, of zodoende de onderwijzers en leeraren niet in een bevoorrechte positie komen ten opzichte van andere ambtenaren.

Een positie, waarin de officieren, die naar de hoogere krijgsschool gaan en de B. B.-ambtenaren, welke de Bestuursacademie bezoeken, reeds lang verkeerden.

Voor zoover we kunnen nagaan, zullen niet alleen Europeesche leerkrachten van de gunstige bepalingen kunnen profiteren, maar ook Inlandsche onderwijzers en dat is niet meer dan billijk.

Zou de Regeering echter ook niet willen denken aan de Ind. artsen? Er zijn er verschillende, die in Nederland hun studie voortzetten, teneinde het arts-examen af te leggen. Daarvoor getroosten ze zich niet zelden groote, geldelijke offers, zonder dat ze er eenige vergoeding voor krijgen.

Waar nu de B. G. D. gebukt gaat onder een voortdurend te kort aan krachten, ligt het, dunkt ons, op den weg der Regeering om aan Ind. artsen, die binnen zekeren door de Regeering te stellen termijn hun arts-examen afleggen, althans een deel van hun studiekosten te vergoeden.

Zelfs zouden we een stap verder willen gaan en bovenbedoelde artsen na aflegging van het arts-examen op de gewone voorwaarden in de gelegenheid gesteld willen zien om den cursus in tropische hygiëne te volgen.

Zij, die het moeilijke artsexamen met goed gevolg afleggen, hebben daarbij immers blijk gegeven van geest- en wilskracht, terwijl hun meerdere ontwikkeling in de meeste gevallen ten goede komt aan den geneeskundigen dienst, maar tenminste aan Indië en zijn bevolking.

L IV.

Indië verandert snel, zoo snel, dat het haast niet bij te houden is. Dat is vooral het geval op politiek terrein. Doch daarover nu niet. Af en toe verschijnen er in de Javasche courant berichtjes, waaruit blijkt, dat op verschillend gebied gezondere en rechtvaardiger denkbeelden doordringen.

Een algemeen voorschrift kent aan leden van door of namens het gouvernement ingestelde examencommissies — die voor het afnemen van examens van het leger daaronder niet begrepen — voor elken dag, dat de commissie zitting houdt een vacatieloon toe van f 10 voor ambtelooze personen en van f 6 voor personen in 's lands werkelijken dienst.

De onbillijkheid hiervan springt bij eenig nadenken onmiddellijk in 't oog.

Ja, er zijn zelfs examencommissies, waarvoor gouvernementambtenaren eenvoudig werden aangewezend zonder eenige vergoeding ervoor te erlangen.

Dit wekte ontevredenheid en ons zijn gevallen bekend, dat ambtenaren zich stelselmatig wisten te onttrekken aan het zitting nemen in dergelijke commissies.

Nu is bepaald, dat leden van de commissie belast met het afnemen van het z.g. grootnotarisexamen, f 15 vacatieloon per dag zullen genieten, ongeacht of ze al dan niet in 's lands werkelijken dienst zijn.

We vinden den maatregel uitstekend, mits hij uitgebreid wordt tot alle examencommissies zonder onderscheid. Dat zal een verhooging van kosten geven, maar die meerdere uitgaven zal tot een lager

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn, 80

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Boemboe-Boemboe, Sereh, Kerrie Djawa, Assem, Trassie, Knuflook, Koeping Tikoes, Sedap Malem, Agar-Agar, gedroogde Lombok, Koenjiet, Wadja's, Koekoesans, Rijstlepels, Roode Rozensiroop, Gambier, Bidara-oepas, Boea-Tempagang, Sarongs, Slendangs-Kapstokdoeken, Kledjes, enz.

WAYANGPOPPEN
BATIKSTOFFEN
(per el)
JAPANSCH EN CHINEESCH
-CURIOSA,
GENDIES.

GINNEKEN.

Inrichting voor Physische Therapie

„WÖRISHOFEN”.

Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts.

Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage, Vibromassage, enz. Behandeling van Zenuwziekten, Rheumatisme, Aandoeningen van Hart- en Adembalingsorganen, Spijsverterings- en Stofwisselingsziekten.

SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve Dinsdag en Vrijdag.

Inrichting te Rotterdam, Toinderstraat 87-89.

Spreekuur: Vrijdag 12-2 uur n.m. 54

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG Kneuterdijk 5-7 Tel. H. 1600-924-925	AMSTERDAM Kalverstraat 35 Tel. C. 2153	GRONINGEN Spitslaan 13 Tel. 2372.
---	--	---

Middelbare School v. Handel en Administratie

SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 'S-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. E. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus**. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zooda- over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur **F. TIJMSTRA**

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...
Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS JASSEN...

ENZ. 119

MAISON VAN HAL

Hofleveranciers van H.M. de Koningin

Reigerstr. 14 **BREDA** Telefoon 442

Heeren- en Dameskleeding

uitsluitend 1ste klas maatwerk

Engelsche Stoffen Fransche Lakens

Lid N.V. Verenigde Nederl. Kleermakerijen.

Magasin de Nouveautés

voorheen GEBR. LEVY 67

— APELDOORN —

Dames- en Kinder-Confectie

..... Mode-Artikelen.....

's-Gravenhaagsche Muziekschool
„DE TOONKUNST”

Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477 Spreekuur 10-1 en 2-6
 Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

Instrumentaal, Vocaal en
Theoretisch Onderricht
 Prospectus kosteloos. 96 Aanmeldingen dagelijks.

peil terug te brengen, indien eenige onnoodige examens afgeschaffd worden, en men zeer voorzichtig zij met het instellen van nieuwe. Men spiegele zich aan Nederland, waar op zekeren tijd van 't jaar de eene helft der bevolking de andere examineert en de examens niet van de lucht af zijn.
 H. v. VORDEN.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Aanleg van spoor- en tramweglijnen in de Buitenbezittingen.

Het *Soer. Hbl.* vestigt de aandacht op een artikel over de geschiedenis der Babat-Djombang Stoomtram Mij., verschenen in het Indisch Tijdschrift voor spoor- en tramwegwezen en geschreven door den heer G e e n e, oud-genieofficier en oud-hoofdambtenaar der S. C. S.

Aan het eind daarvan geeft deze eenige algemeene beschouwingen ten beste, ook van belang voor de toekomstige tramlijnen in de Buitenbezittingen.

Hij waarschuwt er tegen om bij de overweging van het vraagstuk Java als voorbeeld te willen nemen, omdat er een aanzienlijk verschil is tusschen den oecoonomischen toestand van Java, toen dit zijn spoor- en tramwegnet zou krijgen en dien van de B.B., zooals die thans is.

Was Java toenmaals economisch reeds zoover gevordert, dat het alle elementen bevatte voor een krachtigen groei en bloei van een modern verkeerswezen, in de B.B. moet juist het moderne verkeersmiddel den krachtigen stoot toebrengen om het nog in zijn eerste fase zich bevindende ontwikkelingsproces van het nieuw ontsloten gebied een nieuwen sprong te doen maken. Dat verhoogt de risico en verlengt het tijdperk om normale bedrijfsresultaten te bereiken.

Wil de concessie-uitgever een willig oor vinden bij den particulieren ondernemer, zoo zal hij met bovenstaande omstandigheden rekening moeten houden.

Kleine, zelfstandige tramwegondernemingen zullen op de B.B. geen levensvatbaarheid hebben, daar er geen dichte, welvarende bevolking, noch een sterk geconcentreerde bloeiende Europeesche cultuur of industrie bestaat.

De enig denkbare oplossing voor het verkeersvraagstuk op de kleinere eilanden is, dat de tramwegbedrijven daar filiaal-ondernemingen zijn van een groote, ook elders werkzame moedermaatschappij. Zoo zullen zij aan hun bestemming voor het hun toegewezen beperkte gebied kunnen voldoen en levens meewerken aan de oplossing van het moeilijke financiële vraagstuk, dat aan den bouw van tramwegen op de groote eilanden verbonden is.

Een net van dooreengeweven Staats- en particuliere spoor- en tramlijnen, zooals op Java ontstaan is, acht schr. voor de B.B. niet gewenscht.

Ook niet al neemt men aan, dat het nieuwe gezag van leidende Staatsspoorwegautoriteiten niet, zooals het tegenwoordige, in elken particulieren spoorwegondernemer een indringer zal zien en belager van de Staatsspoorwegbelangen, doch den medewerker aan een algemeen Staatsbedrijf; want ook dan nog zijn botsingen niet te vermijden, die in een latere ontwikkelingsfase van het bedrijf bevorderlijk geacht kunnen worden voor het ontstaan van gezonde verkeersomstandigheden, doch die in den eersten exploitatietijd voor den particulieren ondernemer allerbedenkelijkste gevolgen kunnen hebben.

Levensvoorwaarde voor een particuliere tramwegonderneming in de B.B. is een verkeersgebied van een uitgebreidheid voor een stamlijn van minstens een paar honderd K.M. lengte en waarin het bedrijf zijn krachten ongehinderd tot in een verre toekomst zal kunnen ontplooien.

Uit het bovenstaande volgt, dat op Sumatra tram-aanleg door nieuwe particuliere ondernemingen geen toekomst van betekenis meer heeft, daar de Staat Noord-, West- en Zuid-Sumatra reeds in bewerking genomen heeft en Oost-Sumatra deelt met de Deli Spoorweg Mij., en wanneer de Staat op dat uitgestrekte gebied en op de afwerking van het verkeerswezen op Java al zijn krachten in de toekomst concentreert, dan heeft hij daaraan een arbeidstaak voor een halven menschenleeftijd. Door die samentrekking van alle krachten kan de Staat in afzienbaren tijd op de beide belangrijkste eilanden van den Indischen Archipel iets tot stand brengen, dat tot ver over de landsgrenzen zal getuigen van Nederland's Koloniaal beleid.

Het hier geopperde denkbeeld brengt mee, dat de beide andere groote eilanden van den Archipel, be-

nevens de kleinere, aan het particulier initiatief overgelaten worden.

Borneo en Celebes zijn ongetwijfeld in een half dozijn gebieden te verdeelen, die en door hun uitgebreidheid en door hun economische toekomst voor tramaanleg geschikt zijn, en bij elk waarvan een of meer kleinere eilanden gevoegd kunnen worden.

Een ondernemer, die aanvaardt een dergelijk gebied in exploitatie te nemen, moet deugdelijke waarborgen kunnen aanbieden, dat hij haar ook ten einde zal kunnen brengen. Daardoor zal meteen een eind gemaakt worden aan de verderfelijke concessie-jagerij.

De Regeering stelle zich rechtstreeks in verbinding met de personen en geldinstituten, waarvan op goede gronden verwacht kan worden, dat ze de taak zullen volvoeren.

Voor het gevaar van een Staat in den Staat behoeft men niet bevreesd te zijn, daar de selectie, toegepast op den Indischen bestuursambtenaar voor de bekleding der hoogere en hoogste rangen, in ruime mate waarborgen biedt tegen het gevaar van corruptie of karakterloosheid bij de de regeering vertegenwoordigende ambtenaren.

Het Indische spoorwezen heeft reeds een voorbeeld aan de hand gedaan van het hierboven uiteengezette stelsel bij de Delispoor en gezien de schitterende resultaten daar verkregen, is de vraag gewettigd, of de nadeelen, daarbij aan het licht getreden, zóó overwegend zijn, dat verdere navolging moet worden ontraden.

Slechts in geval de concessie in handen kwam van overwegend buitenlandsch kapitaal, zou er gevaar aan het stelsel verbonden zijn.

De Staat kan echter ook dit ondervangen door als vóóranstaand aandeelhouder in de kapitaalverschaffing voor zich het recht te eischen een rechtstreeksch en werkzaam aandeel te nemen in het voeren van het bestuursbeleid der onderneming.

Volksraad-mijmeringen.

De Volksraad geeft aan de Indische dag- en weekbladen veel stof voor hun kolommen. Eerst de gewone verslagen en dan nog eens een nabetrachting over het gesprokene onder den titel van: „Uit een parlement-in-ording” in de *Loc.* of van „Volksraad-mijmeringen” in het *Soer. Hbl.* enz.

Het is niet mogelijk een overzicht te geven van alles, wat voor den Volksraad geschreven wordt. Nu de V. R. echter lang genoeg bestaat om bij hen, die de beraadslagingen met aandacht volgen een zeker oordeel te mogen veronderstellen, wenschen we af en toe ook een „stem” over dat lichaam te laten weerklinken.

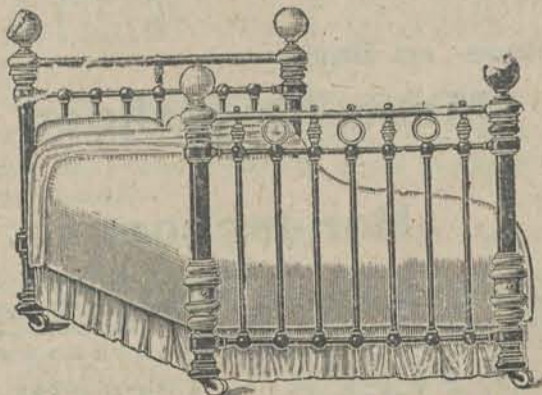
De V.-correspondent van het *Soer. Hbl.* schrijft in zijn Volksraad-mijmeringen, dat het niet alles is vier dagen achtereen te moeten luisteren naar het gepraat van een college, dat sommigen reeds een parlement in wording noemen; het is niet bijster aangenaam zijn tijd te mogen..... verknoeien met naarstiglijk op te teekenen, al hetgeen onze groote staatslieden dezer eeuw tot heil van Indië meenen te moeten zeggen.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
 LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Chirurgische Instrumentenfabriek
1/2 H. LOTH & STÖPLER
 Directeur: H. STÖPLER
TRANS 1-UTRECHT
UITRUSTINGEN
 voor H. H. DOCTOREN
Complete Installaties
 voor Hospitalen
 Fabrikante: Nord Compressor

HOEKER & ZN.

Uitsluitend adres Heerengracht 435-437

Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten

AMSTERDAM 74 Telefoon 309 Noord

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
 VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
 's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 Breda Telefoon Interc. No. 315.

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandël

Laat Uwe woning
Electrisch Verlichten
 (hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)
 bij de
N.V. Electro-Technisch Bureau
 v.h. W. HAAXMAN & Co.,
 gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.
 Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.
 NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.
 ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.
INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

Maar 't is eenvoudig om je te verdoen, wanneer je, na 4 zulke dagen thuis komende, en om je te verpoezen, de Nieuwe Groene opnemende, daarin door onzen vriend Sierya Ningrat de loftrumpet hoort steken over dezen Volksraad onder de volgende woorden:

„Inderdaad, de Volksraad toont ruggegraat. Wij staan aan den vooravond van groote gebeurtenissen, van staatkundige conflicten tusschen het moederland en de kolonie.

Eenmaal zal Indië voor Nederland verloren zijn. Laat het dan zijn voor de Indiërs en zoo spoedig mogelijk, opdat de scheiding op vriendschappelijke wijze plaats grijpt!”

„Hoe belachelijk” — aldus de V.-correspondent — „hoe snoevend klinken deze woorden van den inlandsch journalist, die zich eens Soewardi noemde en die door velen voor den meest begaafde werd gehouden van het verbannen driemanschap; hoe bewijst deze man, dat hij tot juist en zelfstandig oordeelen nog niet in staat is en alles bekijkt door den ietwat beslagen „Indiërs”-bril.”

Had er in die vier dagen van veel gepraat over moties, die bijna alle ingetrokken werden nauwelijks 5 minuten nadat de „vaders” erylav verklaard hadden, dat ze niet aan intrekken dachten, maar eens één werkelijk ruggegraat getoond; was er maar eens één werkelijk opgestaan om te komen verklaren: er moet een eind komen aan dit gepraat; wij moeten arbeiden aan de toekomst dezer landen.”

In de door den correspondent bedoelde 4 dagen is gebleken, „dat er van een Indische eenheid absoluut geen sprake is, dat de „Indiërs” zelf nog niet weten, welke maatregelen de juiste zijn, om zoo spoedig mogelijk tot politieke zelfstandigheid te geraken. Indien een blad als het Soer. Hbl. eens beweerd had, dat het rascriterium nonsens en het invoeren van dessabelasting nog onmogelijk was, zou het dan niet voor anti-inlandsch en anti-voortuitstrevend gescholden zijn?”

Wat zien we, nu deze kwesties door eenige ethici aan de orde gesteld zijn, dat het juist de inlandsch e leden waren, die het felst gekant waren tegen deze hervormingen, die niet alleen geen heil doch slechts schade van die maatregelen verwachten voor Indië's toekomst.

Verder meent de correspondent, dat de belangstelling voor den V. R. zeer aan het dalen is, dat de groote massa begint te vergeten, dat er zoo iets als een V. R. bestaat. Het kon wel eens gebeuren, dat het volgend jaar niemand meer notitie nam van het illustre college van vroege vadersen.

(Laten we hopen, dat de Volksraad, door zich zelf een zekere beperking op te leggen in de lengte der redevoeringen, doch deze op een hoog peil te brengen, ook in de toekomst meer dan gewone belangstelling zal afdwingen. Red.)

Suriname.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1919 wordt door sommige leden gezegd: „De voornaamste ongelijkheid tusschen het openbaar en bijzonder onderwijs wordt echter veroorzaakt door het verbod van schoolgeldheffing, waardoor zij als scholen voor onvermogens gequalificeerd worden.”

Deze voorstelling van zaken is geheel verwrongen. De zaak is, dat subsidie gegeven wordt aan scholen voor gewoon lager onderwijs, waarop geen schoolgeld geheven wordt. Ook op de openbare scholen voor gewoon lager onderwijs wordt geen schoolgeld geheven. Toen deze regeling gemaakt werd ging men uit van de veronderstelling, dat de bijzondere scholen voor uitgebreid lager onderwijs, waarop wel schoolgeld werd geheven, zich zelf konden bedruipen en er geen aanleiding was deze te subsidieeren. De toestanden hebben zich misschien sedert gewijzigd.

„Suriname” van 28 Januari schrijft:

Naast de vele verklaringen van den oorsprong van den naam van onze kolonie, ontleend aan de rivier die voor de hoofdstad stroomt, troffen wij de volgende aan:

De redactie van de Demerarische „Daily Argosy” (zie No. van 16 Januari) kreeg een oud boek in handen, waarvan de beginpagina's ontbraken — dus schrijver en titel bleven onbekend — doch waarvan de tijd van uitgifte als 1840 kon worden vastgesteld. Dit boek handelt over de verschillende Engelsche koloniën in Amerika en vertelt o. m., dat Lord Wiloughby, die onze kolonie van Karel II van Engeland ten geschenke kreeg, de voornaamste rivier, die, waaraan de stad Paramaribo lag, doopte „Surryham” ter eere van den graaf van Surryham, welke naam later verbasterd werd tot „Surinam”.

Tot zoover het blad „Suriname”. De redactie van de „Daily Argosy” heeft zeker de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië” niet onder de oogen gehad. Onder het hoofd „Suriname” lezen wij daar — blz. 663 — „Omtrent oorsprong en betekenis van den naam

Suriname bestaat geen zekerheid; waarschijnlijk is hij afkomstig van Kariben, Arwakken of nog vroegere bewoners. Met den naam van Lord Surrey — een bewering o. a. van Schomburgk en Dalton — heeft de naam niets uitstaan.

Volgens de schrijvers van het Essai hist. sur la colonie de Surinam, 1788, I, 17 zou de naam afkomstig zijn van de Surinen, een Indiaanschen volksstam in het Amazone gebied, die ook Suriname zou bewoond hebben. In de lijst van rivieren, door Keymis in 1596 bezocht, komt ook de Shurinama voor en worden de Caripini en Chari genoemd als de stammen („nations”) die daar woonden. Op Robert Dudley's in 1646 uitgegeven kaart, waarbij ook gebruik gemaakt is van Keymis' ontdekkingen, vindt men bij de Shurinama als volksstam eveneens de Carapini vermeld en een weinig westelijk van dezen de Shuremi. Zouden dezen de bedoelde Surinen geweest zijn? De afleiding blijft onzeker.”

Wij teekenen hierbij aan, dat de giftbrief van Karel II gedagteekend was 2 Juni 1663. De naam Shurinama was dus ten minste een 70-tal jaren vóór dien bekend.

* * *

In het Maart-nummer van „Bloesem en Vrucht”, Maandschrift uitgegeven door het Chr. Letterkundig Verbond, „Godt laet groeien”, D. van Aken, Terneuzen, een „Causerie over Suriname”, door A. M. F. Oostburg, hoofd eener school der Evangelische Broedergemeente in Suriname, waaruit wij het volgende knippen:

Na op de teleurstellingen, door de Moravische Broeders bij het bekeeringswerk onder de Indianen ondervonden, te hebben gewezen, zegt de heer Oostburg:

„Mogelijk, dat men de Indianen over de school heen zal kunnen bekeeren. De school, door het gouvernement opgericht op plantage „Eendracht”, wordt bezocht door Indianen-kinderen.

Het schoolbezoek is zeer goed, men heeft er bijna geen verzuim. En dit zegt veel, als u bedenkt, dat de kinderen 's morgens voor dag en dauw moeten opstaan, het eten koken dat zij gedurende hun reis naar school noodig hebben, daarna de reis ondernemen in een open bootje, dat zij met eigen kracht vooruit moeten brengen, vaak tegen stroom en wind en regen in, vervolgens op de school aangekomen, zich moeten ontdoen van de natte kleeren en droge kleeren aandoen, waarna pas een aanvang kan gemaakt worden met het onderwijs. En toch wordt dit alles graag gedaan. Vaak moet de onderwijzer hen aanmanen tot voorzichtigheid, want als zij op weg naar school elkaar ontmoeten, wordt vaak voorgesteld te wedden, wie het eerst op school zal aankomen. Het is een enkele keer ook gebeurd, dat de bootjes omsloegen en een of ander verdronk. Dat niet veel meer ongelukken plaats hebben en niet meer dooden te betreuren zijn, zal hieraan toe te

Huishoudelijke en Luxe Artikelen. Forniuzen, Haarden en Kachels. LIPS' Brandkasten. 73 GEBR. NOTEBOOM - APeldoorn HOOFDSTRAAT 142.

F. L. VAN BOMMEL Vlamingstraat 8-10 Prins Hendrikstraat 104-106 Dames- en Heeren- 75 Mode Magazijnen. Handschoenen.

J. P. FLECK - Utrecht Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078 COMPLETE WONINGRICHTINGEN Behangerij Stoffeederij Matrassen en Beddenfabriek 81 ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek WALDORPSTRAAT 16-22 's-GRAVENHAGE TELEF. 1163 Beveelt zich bij Uwe Leden aan. Behalve GOED BROOD wordt U een dividend van 5% gewaarborgd.

Het Fotografisch Atelier van A. M. A. SUSAN is alleen gevestigd Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein TELEFOON 6757. Men lette op het juiste adres.

INDISCHE UITRUSTINGEN VOORDEELIGST ADRES: AU BON MARCHE A. DE VRIES & ZONEN AMSTERDAM ROTTERDAM DEN HAAG UTRECHT BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

Z. H. V.

De Zeeuwsch-Hollandsche Verzekeringsbank, Weteringkade 41, 's-Gravenhage, Tel. H. 528, heeft buitengewoon vrijgevege voorwaarden en zeer billijke premien voor Ziekte-, Ongevallen-, Aansprakelijkheid- en Arbeidscontract-Verzekering.

ACTIEVE VERTEGENWOORDIGERS GEVRAAGD.

schrijven zijn, dat de Indianen reeds heel vroeg leeren zwemmen.

De resultaten van het onderwijs zijn over 't algemeen schitterend, de belangstelling der kinderen is buitengewoon. Er bestaat een edele wedstrijd onder hen om te leeren. En wat zijn zij trotsch er op, als zij voor het goed leeren van een les van meester een griffel ten geschenke krijgen. Met de grootste geestdrift wordt dit thuis medegedeeld, waarbij de griffel vertoond wordt. En denk niet, dat de griffel dienst zal doen bij het schrijven, neen, deze griffel wordt aan een zelfgemaakte draad opgehangen in de woning en met voldoening wordt elken dag er naar gezien.

Ook bestaat er van de zijde der ouders veel belangstelling. Elken dag als de kinderen van de reis naar school teruggekeerd zijn, wordt geïnformeerd naar hetgeen zij dien dag geleerd hebben. En vol aandacht wordt geluisterd naar hetgeen de kleinen mededeelen. Ik denk, dat wanneer de kinderen onderwezen worden in de dingen van God, zij die dingen zullen vertellen aan hun ouders, en dat men door deze kleine apostelen het hart der oudere Indianen zal kunnen doen neigen tot God.

Een waarlijk idyllische toestand onder deze nog niet bekeerden!

In ons volgend nummer nog een aanhaling uit deze interessante „causerie over Suriname”.

Curaçao.

Aan het

Tweede Jaarverslag

van de „Curaçaosche Vereniging ter Bestrijding en Voorkoming van Geslachtsziekten”, door den heer Vooren geteekend, ontleenen wij:

Van de Dames-Commissie.

Zoals reeds uit het vorig jaarverslag blijkt, kon men, behalve de Voorzitter, geen andere dames bewegen om in dit Comité zitting te nemen. Zoo kon het dus niet doorgaan. Mevrouw Waterman, nu alleen staande, gaf evenwel den moed niet op, zij gevoelde te veel voor de goede zaak en zag te goed in, dat voor het Dames-comité een schoone, al zij het ook een zware taak, was weggelegd.

Zij bleef dan ook doorgaan op den ingeslagen weg, doch daar zij het vele werk niet alleen af kon, werd haar in overleg met het Bestuur en met toestemming der Algemeene Vergadering, de medewerking van een der Bestuursleden verleend. Eerst stond de Heer Bierman haar bij, daarna kwam er door de ontslagname van genoemden Heer een verandering in de samenstelling van het Comité. Met het oog op de uitbreiding der werkzaamheden werd de hulp van meerdere heeren ingeroepen. De Heeren Dr. Ferguson, H. J. Cohen Henriquez, Dr. Winkel en Ds. Eijbers verleenden hunne welwillende medewerking, waarvoor hun hier dank wordt toegebracht.

Eens per maand werden besprekingen gehouden, terwijl elken Woensdagnmiddag van 5-6 een spreekuur gehouden werd ten huize van Mevrouw Waterman, waar werkzoekende vrouwen en meisjes zich konden aanmelden voor betrekkingen. De Heer Henriquez was zoo vriendelijk steeds op dit spreekuur tegenwoordig te zijn.

Met voldoening mag op het werk van het afgelopen jaar worden teruggezien.

Niettegenstaande de vele moeilijkheden, waarmede het Comité te kampen had, werd aan ongeveer een 50-tal vrouwen en meisjes plaatsing bezorgd als huisbediende, waschvrouw, kindermid, enz. Bovendien werden verschillende menschen aan borduur- en naaiwerk geholpen, terwijl 3 minderjarige kinderen in nette huisgezinnen werden geplaatst. Verscheidene meisjes kregen van het Comité kleren en andere benodigdheden, om netjes in haar betrekking te kunnen verschijnen.

Het Comité genoot ook de medewerking van de politie, die, wanneer er meisjes van de andere eilanden kwamen, die geen behoorlijk tehuis hadden, deze ter beschikking van het Comité stelde, zoodat zij voor ondergang werden behoed. In enkele gevallen werd dan ook door tusschenkomst van het Comité huisvesting verleend. Een woord van dank aan de politie is hier zeker op zijn plaats.

Door plaatsing van advertenties en door het verspreiden van strooibiljetten, ook in de buitendistricten, werd aan de Arbeidsbeurs meer bekendheid gegeven, zoodat de meisjes konden weten, waar zij zich hadden aan te melden voor welken fatsoenlijken arbeid ook. Tevens werd aan verschillende dames verzocht, personeel door tusschenkomst van de Arbeidsbeurs van het Comité te betrekken.

Wanneer dan ook een blik geslagen wordt over wat het Comité te doen staat, dan blijkt daaruit, dat het arbeidsveld groot is en dat hier met vereende krachten goed en nuttig werk gedaan kan worden, want, al heeft de Commissie wel iets bereikt, toch bestaat er nog geen druk bezochte Arbeidsbeurs. Nu eens zijn de aanvragen der dames vele en de aanbiedingen weinig, dan weer is het omgekeerde het geval. Door voortdurende propaganda en krachtige medewerking van de

dames is regelmatige vraag en aanbod mogelijk en wordt het werk van het Damescomité veel vergemakkelijkt.

Hopen wij, dat in het jaar, dat voor ons ligt, op nog meerdere medewerking van de dames mag worden gerekend en brengen wij haar in dit verslag een woord van dank toe voor haar steun, waardoor het Comité thans over een batig saldo van f 425.— beschikt. Door krachtig werkzaam te blijven en rustig door te arbeiden zal het doel, dat gesteld wordt, ongetwijfeld bereikt worden.

Na het boven medegedeelde is het niet te veel gezegd, als het Dames-comité geroemd wordt als een der beste, nuttigste en werkzaamste onderdeelen der Vereeniging.

Dit is in hoofdzaak te danken aan den ijver, den moed en de energie van Mevrouw Waterman, die a. h. w. als dame alleen staande, onversaagd is blijven doorgaan op den ingeslagen weg. Wij brengen HED. daarvoor gaarne een eeresalut en spreken den wensch uit, dat we haar nog lang voor de vereeniging mogen behouden en dat haar schoon voorbeeld ook andere dames zal opwekken om haar te steunen in haar zegenrijken arbeid.

Van de Propaganda-Commissie.

Deze liet propaganda-geschriften en strooibiljetten verspreiden, waarin gewezen werd op de gevaren van den drank en van de venerische ziekten. Ook nam zij de kwestie Zeemanshuis ter hand. Een schets werd opgemaakt, doch die was zoo onbepaald, dat het noodig bleek, een nauwkeuriger en meer bepaald program op te maken. Tot dat doel vereenigden zich de Heeren Beaujon, Pijpers en Vierhout in Commissie, die een plan ontwierpen, dat evenwel zoo kostbaar was, dat aan uitvoering niet te denken viel. Waar de Gouverneur in de laatste algemeene vergadering de toezegging deed, zoo mogelijk een localiteit van een der door het Gouvernement aangekochte gebouwen tot dat doel beschikbaar te zullen stellen, zal een nieuw plan worden opgemaakt, hetwelk minder van de financieele draagkracht der Vereeniging zal eischen.

Van de Onderwijs-Commissie.

Haar voornaamste arbeid bestond in de instelling van een Cursus voor Hygiëne.

Deze cursus werd geleid door Dr. Waterman, die zijn werk zeer zeker beloofd mag achten, als we nagaan, met hoeveel aandacht de cursisten, voornamelijk onderwijzeressen van het openbaar en het bijzonder onderwijs en enkele particulieren, de belangwekkende voordrachten volgden, welke dikwijls aanleiding gaven tot het vragen van inlichtingen aan den leider.

De volgende onderwerpen werden behandeld: Historische inleiding over de beteekenis en de ontwikkeling der Hygiëne. — Watervoorziening. — Hygiëne van bodem, water en lucht. — Klimaat en danpkring. — Voeding. — Infectieziekten. — Venerische ziekten. Nog staan op het programma voordrachten over andere infectieziekten en over algemeene Eugenasie.

De Commandant der Troepen stelde welwillend de militaire Cantine ter beschikking, waarvoor dezen hier dank wordt betuigd.

Overige werkzaamheden.

Door het Bestuur werd krachtig de zorg voor de verwaarloosde jeugd ter hand genomen. Aan het Gouvernement werd gevraagd de oprichting van een Tucht-school en van een opvoedingsgesticht voor verwaarloosde kinderen. Van Bestuurswege werd medegedeeld, dat voor een Tucht-school hier geen plaats is, doch dat

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda.

Garantie voor gave overkomst.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & Zoon

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: AMSTERDAM
Filiaal: 100 Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

GEBS. VLES - LEIDEN

Kleermakerij

BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393

Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen

in groote keuze voorradig.

Uitrustingen voor Indië

M. A. v. d. ZANDT,

Telefoon S. 1096 DEN HAAG Ant. Heinsiusstr. 21a
LOODGIETER DEN HAAG ELECTRISCHE SMID
FITTER MUNT-INSTALLATEUR SLOTTENMAKER

SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN.
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

MEUBELLEN

Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJOS
(Leeraar school voor Kunstnijverheid)

BEGROTINGS- ZONDER VERBINDING N. KUIPER
Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

M. VISSER,

voorb. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Goud Heeren Anker Remontoir f 40.-
prima uurwerk.

ARMAND HORLOGES.

GROOTSTE SORTERING. LAAGSTE PRIJZEN.
J. A. J. REMMERS, Prinsestraat 73a
's-Gravenhage....

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321 92

de oprichting van een opvoedingsgesticht voor verwaarloosde kinderen hoogst noodzakelijk is. De Vereeniging bleef haar wensch voor de oprichting van beide gestichten handhaven, doch besloot, in afwachting van wat gedaan zal worden, aan de Algemeene Vergadering Statutenwijziging voor te stellen, opdat zij in voorkomende gevallen in staat zij, zelf een gedeelte van die taak op zich te nemen.

Ook werd aan het Gouvernement het gebruik van een terrein op Mundo Nobo gevraagd wat werd toegestaan. In de maand September 1918 kon, dank zij de financiële medewerking van vele ingezetenen aldaar, feestelijk een sportterrein geopend worden. De Vereeniging heeft gemeend daardoor een zeer nuttig werk te verrichten, daar door gezonde sport de jeugd van veel kwaads wordt afgehouden.

Aan het eind van dit verslag gekomen, blijkt dus wel, dat er reden bestaat voor gezond optimisme; dat er heel wat werk te doen is en dat zeer veel bereikt kan worden, wanneer alle leden der Vereeniging krachtig samenwerken ter bereiking van het beoogde doel.

* * *

De Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond zal op den 15en Januari j.l. de gewone jaarlijkse algemeene vergadering houden en bij die gelegenheid zal de heer J. H. Holtappel een lezing houden over „de ontwikkeling van de draadlooze telegrafie in de laatste jaren”.

Daar de heer Holtappel voor zijn lezing gebruik zal moeten maken van de toestellen van het station in het Riffort, zal de vergadering aldaar gehouden worden op het terrein van de tennisbanen in dat fort.

* * *

Onder den naam van St. Vincentius-Stichting is ten huize van den Apostolischen Vicaris eene instelling in 't leven geroepen, die „de duurzame verzorging van minderjarigen in of buiten gestichten, en in het algemeen de bescherming van minderjarigen” ten doel heeft.

Het Vicariaat heeft den oprichters van het gesticht reeds de beschikking gegeven over een gebouw met personeel voor jongens, terwijl ook eene inrichting voor meisjes in uitzicht is gesteld.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Hoogeschool in N.-I. De *Neratja* is het met *dr. Rivai* eens wat betreft de voorstellen, door hem in den Volksraad ingediend, om Universiteiten in Indië op te richten. Slechts matig zijn de eischen te noemen, daar zij toch niets anders dan een uitbreiding zullen zijn van de bestaande artsenscholen te Batavia en Soerabaja. Deze universiteiten zullen niet te klagen hebben over gebrek aan leerlingen. De Indische jongelieden, die niet in de gelegenheid zijn naar Nederland te gaan, om daar verder te studeeren, behoeven zich dan niet meer met minderwaardige betrekkingen tevreden te stellen, omdat zij alleen de H. B. S. doorloopen hebben. Aan het min wenschelijke studeeren in den vreemde zal dan ook een eind gemaakt worden volgens bovengenoemd blad.

Meer geneeskundige hulp. Hetzelfde blad betoogt, dat het in elk geval zeer noodig is, meerdere artsenscholen op te richten; op Java minstens nog twee of drie als de S.T.O.V.I.A. Maar ook op Sumatra, Celebes en Borneo. De oprichting zou geleidelijk in vijf of zes jaar kunnen geschieden. Het blad acht het ook noodig alsnog ± 2500 verplegers op te leiden en het aantal vrouwelijke verloskundigen te vermeerderen.

In verband met het voorstel van Dr. Smit e.s., in het *Batariaasch Nieuwsblad* gedaan, om een veeartsnijkundige faculteit in Ned.-Indië op te richten, hoopt het blad, dat de tegenwoordige regeering hierin aanleiding zal vinden om dit te beschouwen als een begin van een Indische faculteit, te zamen met de artsenscholen.

Moskeegelden. De *Sinar Hindia* acht het wenschelijk, dat de moskeekas voor bepaalde doeleinden gebruikt werd, in stede van dat die gelden, zooals tot nu toe, maar opgestapeld worden, waardoor aan de beheerders de gelegenheid en de verleiding gegeven wordt de gelden te verduisteren. Dat die gelden niet voor het een of ander doel aangewend worden, geeft ook, volgens het blad, aanleiding, dat de bevolking het Gouvernement wantrouwt.

Broederlijk Overleg. Hetzelfde blad deelt mede, dat Mohamad Kasan aan den assistent-resident van Semarang het verzoek gedaan heeft, om in elke dessa voor de woning van het dessahoofd te doen bekend maken de inkomsten, waarop het dessahoofd recht heeft. Onwettige heffingen kunnen daardoor voorkomen worden. Dit verzoek zal in ernstige overweging worden genomen, terwijl de assistent-resident voornoemd mede te kennen gegeven heeft, dat hij voornemens is ook in andere zaken overleg met hem, Kasan, te plegen.

Met twee Maten meten. De *Oestoesan Hindia* brengt in herinnering, dat reeds in de S. I. vergadering, te Rambipodji gehouden, de Inlanders meer scholen verlangd hebben, maar dat dikwijls armoede de oorzaak is, dat de ouders hunne kinderen weer van de scholen weg halen, om koeliediensten te verrichten. Dit kwaad kan, volgens schrijver, verholpen worden door meer gronden voor den landbouw open te stellen en de aanvragen daartoe niet af te wijzen.

De president van de locale S. I. te Djember, *Atmosentono*, gaf te kennen, dat het niet in de bedoeling van de Hooge Regeering ligt om in dit op-

zicht belemmeringen in den weg te leggen, maar dat het de plaatselijke ambtenaren zijn, als hare vertegenwoordigers, die met twee maten meten.

Een opwekking. De *Pesidir Oetara* acht het noodig, dat aan de Inlanders op ruime schaal gronden ter bewerking worden gegeven. De gelden, voor de exploitatie benodigd, moeten tegen lage rente van de afdelingsbanken verstrekt kunnen worden, met de voorwaarde, dat eerst na den oogst de gelden terug gegeven behoeven te worden.

Dat de Inlanders niet vooruitkomen, is te wijten aan hun gebrek aan wetenschappelijke kennis, aan durf, aan kapitaal en aan samenwerking. „O, gij mijn rijke rasgenooten” — roept de schrijver uit — „Ontvreemt den vreemden kapitalisten hun kapitaal en stelt dan ook uw geldkist open, geeft uwen rasgenooten een billijk loon, wekt hen op om zich te vereenigen”.

Afkeuring. De *Tjahaja Sumatra* klaagt over de veranderde tijden. Thans gaan de Maleische meisjes, als zij van de schoolbanken afkomen, in betrekking als klerk, onderwijzeres of winkelfuffrouw. De schrijver vindt dit niet goed; ook niet dat Europeesch gekleed zijn, ook keurt hij den omgang met mannen af, als zijnde in strijd met den godsdienst.

Ook de *Oestoesan Melajoe* keurt het af, dat de Inlandsche hoofden en pangoeles meer en meer zich Europeesch kleeden. Ambtenaren en hoofden moesten het voorbeeld geven en hun dochters en *kamankans* dwingen zich behoorlijk te kleeden, volgens de Menangkabausche adat.

Voorkomen. De *Pewarta Deli* wekt alle Tapanoeëliërs op, om woeste gronden te ontginnen, opdat zij niet in de handen van kapitalisten vallen. Thans is een andere minister van Kolonien opgetreden, die de „opendeur politiek” is toegedaan. Nu de oorlog geëindigd is, worden de vreemde kapitalisten op Ned.-Indië losgelaten, de Japanners niet uitgezonderd. Dezen hebben reeds vele ondernemingen hier in Indië. Tapanoeëlie heeft nog vele woeste gronden, een goed klimaat, een vruchtbaren bodem en zeer goede wegen. De kapitalisten zullen stellig tot dit land getrokken worden. Dit moeten de inboorlingen zooveel mogelijk trachten te voorkomen.

Kartinschool. Te Kartosono zal, volgens de *Bintang Soerabaja*, binnenkort een Kartinschool opgericht worden. De vrouw van den wedono aldaar zal vrijwillig als onderwijzeres optreden.

Twee maanden gevangenis. De landraad te Buitenzorg eischte twee maanden voor *Abdoel Moeis*. Deze teekende appèl aan en diende tevens een bezwaarschrift in over de door den landraadvoorzitter gelaste arrestering. Z.i. had die voorzitter er niet het recht toe. In deze zaak zou, volgens de redactie van de *Neratja*, de heer *Abdoel Moeis* met opzet geen getuigen gevraagd hebben omdat hij hoopte op een wijze rechtspraak. De assistent-wedono van Tjileuweur bracht het dessahoofd, zijn schrijver en oppasser als getuigen mede. In het blad van Zaterdag 28 December A. P. beklagt *Abdoel Moeis* zich in de rubriek:

Pension FRANS FRANCKEN
Badhuisweg 42-44 - SCHEVENINGEN - Telef. S. 1319.
1^e Klasse Familie-Pension
Den geheelen Winter geopend en verwarmd.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”
voorheen BLOEMINK
APELDOORN.
De meest bekende inrichting ter plaatse
Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK,
voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

Pension FRISIA
Jan van Goyenstraat 47 - NIJMEGEN
Pension vanaf f 4.- per dag.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Grand Hotel Restaurant „Central”
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble
WILLY HONSBEEK & z

Hôtel „de Oude Doelen”
en
Pavillon „Oude Doelen”
DEN HAAG - SCHEVENINGEN
Restaurant de tout première ordre.
Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert
American Bar Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout.
Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

MAISON VAN RIJN
Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060
Uitzenden van Diners van af 90 cent.
Meermalen bekroond. C. JENNER

Hotel de Bellevue
Tel. Interc. H 447.
Bezuidenhout 15 's-GRAVENHAGE

Maison van Wijk
Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van Dejeuners, Diners en Soupers.
KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

AMPHION
Tea-Room American-Bar Restaurant
Heerengracht 48, 's-Gravenhage
Restaurant op de 1ste Etage
Orchestre Tzigane Diners et Soupers
... Cuisine française ...

„Op het politieke Schaakbord” over de zware straf, welke tegen hem geëischt is en niet door hem verwacht was. Hij begint zijn artikel, getiteld: „Twee maanden gevangenisstraf” met een résumé van de feiten waarover deze kwestie loopt. Hij brengt in herinnering, hoe de assistent-wedono van Tjiawi, Haden Moendji, die als gast der S. I. de vergadering van 31 Maart 1918 bijwoonde, hem zijn warme waardering van het gesprokene had betuigd, zelfs door een stevig handdruk. Toen kwamen de valseche notulen in het *Bataviaasch Nieuwsblad* van 8 April, waarop *Abdoel Moeis* van antwoord diende. Daarna vergadering in Tjileuweur, waar hij de gecriëneerde woorden uitsprak, waarvoor hij vervolgd is. Hij sprak ze uit, onder het voorbehoud, dat werkelijk waar was, dat die notulen door den assistent wedono waren opgemaakt. Daarna volgde de ontvangst der juiste notulen en de veronthullingen aan den assistent wedono aangeboden en toen de aanklacht. Vervolgens behandelt schrijver de landraadzitting te Buitenzorg. Getuigen waren *Raden Moendji* assistent wedono van Tjiawi, de tjamat-politie van Tjileuweur, de djoeroetoelis van den assistent-wedono van Kedoengwalang en diens oppasser. De eerste getuige legde geen bijzondere verklaringen af, zeide slechts geen genoeg te nemen met de woorden „*bodoh*” en „*goblok*”. De tweede gaf in het Soendaneesch juist weer, wat schrijver op de bewuste vergadering gesproken had, maar zijn verklaring verschilde met het procesverbaal der getuigen in deze zaak. Getuige bleef bij zijn verklaring, dat schrijver gezegd had: „Als het waar is, dat de assistent-wedono enz.” De meest eigenaardige bemiddeling nam de vierde getuige, een oud man, aan. Deze had van de geheele rede slechts onthouden: „De assistent-wedono van Tjiawi is „*bodoh*” en „*goblok*”. Van zijn in het procesverbaal opgenomen eerste getuigenis had hij niets anders onthouden. De derde getuige, thans schrijver van den controleur van politie te Batavia, gaf een verklaringensluitend met het proces-verbaal. En ondanks deze verschillende verklaringen toch: „Twee maanden gevangenisstraf”. Zoo besluit hij.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Maximum Rijst prijzen. De *Sin Po* meldt, dat in het gebouw van de Javasche Bank te Batavia een conferentie heeft plaats gehad van verschillende rijsthandelaren, rijstproducenten en verscheidene vertegenwoordigers van rijstpellerijen, in verband met de door den resident van Batavia vastgestelde maximum rijstprijzen, welke men meende niet zonder geldelijk nadeel te kunnen aanvaarden. Gewezen werd o.m. op het verschil tusschen den voor Batavia vastgestelden maximumprijs voor eerste kwaliteit rijst van f 11.—, en dien, welke door het landbouwdepartement werd vastgesteld n.m. f 13.50. In verband hiermede, zoo deelt het blad mede, vernamen wij, dat een verhoging van de maxima tegevoet gezien kan worden, evenals de in beslagname van rijstvoorraden in Batavia, gevolgd door regeeringsdistributie. Dit houdt verband met het feit, dat de kleinhandel niet meer over een rijstvoorraad beschikt, daar de groothandel alle rijst aanhoudt. Het blad vernam zelfs, van verschillende zijden, dat de warongs, zelfs tegen hogere prijzen dan de maxima, geen rijst aan de klanten meer kunnen verstrekken.

Plundering. Het zelfde blad geeft een uitvoerige beschrijving van het plunderen van een rijst warong in Tangerang dor een paar honderd Inlanders, afkomstig van het landgoed, grenzende aan het partikuliere land Karewati, waarvan een Chinees de eigenaar is. Op dit aangrenzende partikuliere land hadden de opgezetenen de gewoonte om bij voorkeur op Zondag voor heerdiensten uit te komen. Ook op dien bewusten Zondag (19 Januari) waren er acht tot negenhonderd dienstplichtigen opgekomen, die na afloop van hun taak naar de Kota togen en daar rijst uit een Chineesche warong rampasten. Dat men hier met een van tevoren wel overlegd plan te doen heeft, moge hieruit blijken — alzo de schrijver — dat men op de *pasar* te Tangerang, waar zich op Zondag meestal geen sterveling laat zien, den 19en Januari een paar honderd vrouwen met kommetjes en manden rijst aantrof, afkomstig van de rampartij.

Van andere zijde vernam het blad o.m. dat de bevolking in het Tangerangse in den laatsten tijd tegenover vreemdelingen, om zoo te zeggen, een al te nieuwsgierige houding aanneemt. Een verslaggever vertrok er laatst voor zaken met een auto heen en liet zijn chauffeur met het voertuig achter. De lieden kwamen daarop van alle kanten aan, groeften om de wagen heen en begonnen onder het uiten van minder prettige aan- en opmerkingen een grondige inspectie, o.a. van de banden. Voorts vernam het blad, dat de twintig agenten, wiehrijders, die naar Tangerang togen en daar goede diensten hebben bezwezen, behoorden tot de tijdelijke politiedienaren in Meester-Cornelis. Het blad meldt verder, dat de vermoedelijke aanzetter tot de plundering vermoedelijk het bekende lid der S. I., *Hassan* is. Hoogstwaarschijnlijk wordt hiermede bedoeld de president van de S. I. vereeniging in Buitenzorg, *hadji Hassan Joesoef*, van wien het bekend is, dat hij in de allerlaatste tijden ook in het Tangerangse ageert en indertijd een rol heeft vervuld in de berucht gewor-

den Keill-zaak. Dezelfde man, wien de resident van Batavia, de heer De Roo de la Faille, indertijd den toegang tot het partikuliere land Serpong ontzegde, naar aanleiding van de daarop plaats gehad hebbende kwesties, waarvan *Hadji Hasan Joesoef* almede de vermoedelijke aanstoker moet zijn geweest. Over deze persoonlijkheid wordt ten slotte nog medegedeeld, behalve nog van andere minder oirbare handelingen, dat hij in den laatsten tijd de Buitenzorgsche S. I. afdeling, als een zelfstandige organisatie, geheel buiten verband staande van het centraal bestuur in Soerabaja, verklaard heeft. De C. S. I. is thans doende om hem weer tot rede te brengen, indien zulks voor mogelijk zal blijken, anders zal hij op zijn beurt buiten het S. I. verband worden gezet.

Cholera-bestrijding. Nu Solo weer door de cholera in hevige mate geteisterd wordt, is men opnieuw met de bestrijding dezer ziekte aangevangen, schrijft de *Warna Warta*. Het blad is evenwel niet te spreken over de wijze, waarop deze bestrijding wordt aangevat. Er wordt van gouvernementewege hiervoor geen geld uitgegeven, terwijl er bovendien een tekort heerscht aan doktoren. Gemeend wordt, dat als de Regeering wel vele millioenen kan besteden voor de bestrijding van de pest in het Malangsche en in andere streken, waarvan een deel van dit bedrag nog wordt verduisterd door de ambtenaren bij de pestbestrijding, de Regeering ook verplicht is, om een fonds te stichten ter bestrijding van de cholera in Solo, welke ziekte thans vijftien menschenlevens per week eischt. Van het Solosche bestuur wordt gezegd, dat het voorstellen in deze richting niet aan de Regeering kan of wil doen, dan wel daarvoor bevreemd is. Maar het heeft iets anders gevonden, waardoor 's lands kas niet behoeft te worden aangesproken. Toen vroeger in Solo de pest vele slachtoffers maakte heeft de heer Tjipto zich zelf aangemeld, om bij de pestbestrijding behulpzaam te zijn; dit werd afgewezen, doch thans werd hem het verzoek gedaan, of hij bij de cholerabestrijding werkzaam wil zijn, maar prodeo. Ofschoon Tjipto thans geen levensonderhoud heeft, stemde hij toch hierin toe. De *Warna Warta* schrijft, dat wanneer de cholera met succes bestreden is, Tjipto op een bedankje van het Gouvernement kan rekenen; maar het blad betwijfelt of hij zich hiermede in zijn levensonderhoud kan voorzien.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Volgens een Wolff-telegram van 3 April, zal het Duitse koloniale bestuur bij de vredesonderhandelingen vertegenwoordigd worden door Dr. Schnee, den pas uit D. Oost-Afrika teruggekeerden gouverneur, verder door Dr. Marguardson en Dr. Ruppel. Aan de beslissende onderhandelingen over de koloniale kwestie zal voorts Dr. Bell, de onlangs benoemde minister van Koloniën zelf ook deelnemen. Als deskundigen in 't algemeen zullen waarschijnlijk de senator Strandes uit Hamburg en de directeur bij de Zending Dr. Axenfeld uit Berlijn worden aangewezen, terwijl zoo noodig nog andere deskundigen zullen worden ontboden.

Nadat eerst ingang was gegeven aan de opvatting, volgens welke Duitschland slechts ter vredesconferentie zou worden ontboden om de buiten zijn medewerking genomen beslissingen te vernemen, en nadat reeds verluide dat D. voornemens was in dit geval, bij wijze van protest, van de conferentie weg te blijven, geeft voormeld telegram eenige bevestiging aan 't rechtsgevoel. Als D. niet wist gehoord te worden en niet verwachten kon nog eenigen invloed op de te nemen beslissingen te kunnen doen gelden, zou 't voor zijn koloniale zaken niet een zoo zorgzaam uitgekozen commissie hebben bestemd, wier voorzitter het levend voorbeeld is van den nooit verslagen overwonnen en wier leden deskundig en gezaghebbend advies kunnen geven op elk gebied. Toch zal D. zijn verwachtingen niet hoog mogen stellen. Hetgeen met 't ontwerp-programma voor den Volkerenbond is voorgevallen, maant tot bescheidenheid in verwachtingen. De neutralen zijn daarbij tot medespreken toegelaten, nadat alles vrijwel door de groote Entente-mogendheden was vastgelegd. Door amendeering kan er aan gewijzigd en verbeterd worden, maar in kort samenzijn kan men niet verder gaan. Zou 't met 't recht van meespreken van D. in de koloniale aangelegenheden niet ongeveer op dezelfde manier gaan?

Wij hebben, toen 't mandatenstelsel voor 't eerst aangekondigd werd, als ons oordeel uitgesproken, dat dit wellicht de brug kon wezen om D. als koloniale mogendheid voor de Entente weer aanneembaar te maken. D. zou dan mandaathouder van den Volkerenbond over een deel zijner verloren koloniën kunnen worden. Onze opvatting hebben wij nergens elders vermeld gevonden. Toch zou 't ons niet verwonderen, als zij nog tot haar recht kwam, nu D. blijkbaar tot 't formulieren van eigen wenschen toegelaten wordt. Frankrijk en België verwachten voor 't herstel van het aan hun land berokkend verlies veel van den aan de overwonnenen, en speciaal van Duitschland, op te leggen oorlogsschattingen. De centralen zijn echter zelf

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve - 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Honkong en Shanghai. 130

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieeringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

BEROOVING

Wij verzekeren U tegen alle schade, tengevolge van het op eenigerlei wijze verloren gaan van Effecten, Bankpapier, Specie en andere Geldswaarden, zich bevindende in handen van Uw personeel.

GUNSTIGE VOORWAARDEN.
BILLIJKE PREMIE.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag
Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL . . . f 4.050.000.—
RESERVE ca. f 850.000.—

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 73

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805
Compagnie voor BRAND van 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag 59

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

uitgeput, die uitputting was voor een deel reden dat zij 't doorvechten hebben moeten opgeven. Willen Fr. en B. een aanzienlijke oorlogsschatting — en de andere Entente-landen vragen ook nog een aandeel! — dan moeten zij D. gelegenheid geven zich de middelen tot betalen te bezorgen. Hiertoe moet Duitschland dan tot vernieuwde en verhoogde geestkracht aangezet worden, hiertoe moet D. dan tot zeer groote productie en tot ruimer afzet komen. Maar dit nu juist willen noch Fr. en B., noch de andere Entente-landen. Deze moeilijkheid doet zich niet alleen voor voor de koloniale kwestie, 't dilemma dringt zich bij alle punten op, waarbij politieke en economische belangen ineen loopen, en dit is bij zeer vele punten 't geval.

Duitschland mag niet verbroederen met Rusland, maar als D. aan de Entente betalen moet, is een nauwe economische samenwerking met de Russische landen een vrijwel onafwijsbare eisch. Of moet 't elders handelsrelatiën zoeken? B.v. in Perzië, Mesopotamië, Arabië, China. In geen dier landen wordt het hernieuwde invloed gegund. Wat meer is, 't zou een stuk van zijn eigen westelijk gebied moeten verliezen. Frankrijk had 't oog geslagen op de Saartreek, van waar de D. nijverheid haar delfstoffen betreft; deze eisch is door Wilson's verzet opgegeven, maar een concessie schijnt gedaan te worden, waardoor de rijkdom van deze streek toch gedurende vele jaren ten bate van Frankrijk zou komen.

Overal dus naast den wensch om D. te doen betalen, tevens den wil om D. buiten staat te houden om zijn plaats onder de zon weer in te nemen.

De Fr. en B. geest is altijd meer gericht geweest op hetgeen dicht bij de hand ligt, dan op de verre toekomst. Dit is ook nu weer 't geval. Le Boche payera, de bekoring hierin gelegen werkt nu reeds ontzenuwd. Terwijl D. tot buitengewone krachtsinspanning wordt gedwongen om 45 milliard dollars in 30 jaren te voldoen, droomen Fr. en B. van een dolce far niente, als vergoeding voor de doorstane oorlogsangsten. Dit zal nietsdoen zal hun Capua worden. De vredesbond zal hun er nog meer toe brengen om zalig door te sluimeren. Intusschen zal D. zich 30 jaren inspannen en daarna met gewekte volle energie gereed zijn om, als 't niets meer te betalen heeft, die geestkracht te richten tegen de onderdrukkers, die meer dan ooit te voren tot de erfvijanden zullen zijn gemaakt.

Hiertegen zal geen socialistische verbroedering kunnen waken. De socialistische maatschappij zoekt haar steun al evenzeer in 't militarisme als de kapitalistische dit gedaan heet te hebben. De socialistische regering toont evenzeer imperialistisch te zijn ook.

In Duitschland teekent de geest tot verzet, tot weer, tot terug willen krijgen zich nu reeds. 't Gevaar van de koloniën te zullen verliezen werd niet zoo dadelijk door iedereen gevoeld, de betekenis ervan niet dadelijk door allen begrepen. De beweging, uitgegaan van eenige verenigingen, daarna overgenomen door de groote handelscentra, is nu tot een volksuiting geworden. De arbeider beseft nu welk onrecht aan D. wordt gedaan door 't tot betalen van milliardten te willen dwingen en 't tevens af te snijden van den wereldhandel; 't tevens zijne koloniën te onthouden, van waar 't grondstoffen moet krijgen en waar 't een afzetgebied moet behouden.

De oplossing voor een blijvende vrede kan alleen gevonden worden als men in de vredesbepalingen haat en wrok terzijde zet, als men, door 't verschrikkelijke gebeuren wijzer geworden, de democratische staten als gelijkwaardigen naast elkander plaatst, naar algemeene regels van internationaal verkeer en internationale controle. Ware 't hooger en mooier geweest, indien de overwinnaars van oorlogsschatting hadden afgezien, om in gemeenschappelijk overleg tot vergoeding te komen van de materieel in Fr. en B. aangerichte schade, nu de volkeren zich tot deze hoogte niet hebben weten op te werken, nu zou 't toch wijs, en in 't welbegrepen eigenbelang van alle betrokkenen wezen, als de staatslieden, die den toon aangeven, den geest van Wilson lieten heerschen boven dien van Clémenceau, door in matigheid te nemen en in matigheid te geven, door in matigheid te eischen en in matigheid te laten.

Grootmoedigheid zal in deze ook de grootmoedigen ten goede komen. Hun eigenbelang brengt ook mede de Bolsjewistische elementen in D. geen aanhangers te doen toevloeden.

Als de vertegenwoordiging van 't D. koloniale bestuur gelegenheid krijgt om zich bij de vredesonderhandelingen uit te spreken, en als 't dan iets weet bij te dragen om hen, die te beslissen hebben, van deze waarheden te doordringen, zullen zij voor de naaste toekomst aan hun eigen land, maar ook voor verdere toekomst aan Fr. en B., aan de Entente, ja aan geheel de wereld een grooten dienst bewijzen. D. krije een gewone plaats als democratische mogendheid in een democratisch gedachte samenleving van alle volkeren en staten. Als zoodanig kan het ook weer een koloniale mogendheid worden, zij 't als mandaathouder, zoals Amerika, Frankrijk, Engeland, Japan, e.a. mandaathouders zullen worden over buiten hunne natuurlijke grens gelegen gebieden, welke in nog weer verdere toekomst bestemd zijn om zelf ook een zelfstandig bestaan te krijgen. Op 't gebied van koloniale zonden denke ieder eerlijk aan eigen fouten, als hij die van anderen meet; 't streven moet zijn die zonden door een vooruitstrevenden geest te vergeen, geest die er overal op gericht zij de kolonie krachtig genoeg te maken om de vreemde voogdij te kunnen missen. Dit kan ook aan D. worden toevertrouwd, ook daarvoor krije 't zijne plaats onder de tropische zon.

De handel van Palestina.

Het vele dat tegenwoordig over Palestina, in verband met 't Zionisme geschreven wordt, maakt 't interessant eenige cijfers over de handelsbeweging van 't land, zooals 't is, te geven.

Van de 110.000 zielen zijn 30.000 christenen, 12.000 mohamedanen, 70.000 joden. De binnenlandsche handel is meerendeels in handen dier laatstgenoemden. De voornaamste artikelen zijn zeep en godsdienstige herinneringen uit olijfhout en paarlmoer vervaardigd.

Door de toename van de joodsche bevolking neemt de invoer van jaar tot jaar toe. Zoo bedroeg deze in 1913 voor Jaffa 1.312.659 P. St., dat was 222.670 P. St. meer dan in 't voorafgaande jaar. Uit Groot Brittanië en de Br. koloniën kwam ongeveer een vierde, deels over land. Uit Turkije werd voor 325.000 P. St. ingevoerd. Van de andere landen waren Oostenrijk, Rusland, Frankrijk en Duitschland te noemen. De invoer-artikelen waren voornamelijk katoenen stoffen, hout, petroleum, tabak, rijst, suiker, ijzerwaren en machinerieën. De uitvoer was verdeeld over: sinaasappelen, zeep, wijn, huiden, rozijnen, amandelen en andere vruchten.

De petroleum heeft meerendeels de plaats van de moeilijk te verkrijgen steenkool ingenomen. Leverde vooral Duitschland de ijzerwaren, hiervoor hebben nu Engeland en Amerika de levering gekregen.

Jaffa, de grootste havenplaats, telt 50.000 inwoners, voor de helft joden, de andere helft is gelijkelijk over christenen en mohamedanen verdeeld. In 1913 voerde deze alleen aan sinaasappelen ruim 861.000 kisten uit. De toestand van de haven is verre van schitterend, 't plan bestaat hierin spoedig groote verbetering te brengen.

Vrede?

Volgens een bericht, dat bevestiging behoeft, heeft generaal Hertzog, die met de nationalistische deputatie uit Z.-Afrika, aan boord van een vrachtboot te New-York aangekomen is, verklaard dat generaal Smuts ter vredesconferentie niet de meerderheid der Boeren vertegenwoordigt, en dat deze zullen gaan vechten, als hun de vrijheid wordt geweigerd.

Een zeer belangrijke stap.

De Amerk. minister van Oorlog, Baker, heeft, naar verzekerd wordt, medegedeeld, dat president Wilson den tijd gekomen acht om aan de Philippijnen volledige onafhankelijkheid te geven. Dit is een verrassing. Sedert de V. S. een eigen oorlogsvloot hebben, was de roep, om aan de ver afgelegene Philippijnen zelfstandigheid te geven, verflauwd. Deze schijnt dan toch door Wilson nog niet vergeten te zijn.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

In- en Uitvoer.

De hr. E. L. K. Schmülling geeft in No. 14 van dit weekblad een beknopt, maar duidelijk overzicht van een in 1918 uitgegeven publicatie der Afd. Nijverheid en Handel van het Dep. van L. N. en H. te Buitenzorg, getiteld: Beplante uitgestrektheden in het groot-landbouwbedrijf in Indië. Schr. voegt er eenige praktische opmerkingen aantoe, waarmee de samensteller van een eventueelen herdruk zijn voordeel kan doen.

Bijdragen en Mededeelingen Historisch Genootschap.

In deel 40 der Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. te Utrecht, publiceert de hr. F. Oudschans Dentz eenige stukken met betrekking op Suriname. Zij geven een belangwekkenden kijk op die kolonie vóór de verovering in 1667 en bovendien een juist beeld uit Engelse bron van het verloren gaan en wel van de hand van William Byam, die Suriname aan Crijnssen op 27 Febr. 1667 moest overgeven. Daarin wordt melding gemaakt van den bouw van het fort (bij Paramaribo) door de Engelsen, de voltooiing daarvan door de Zeeuwen, benevens de inneming door Abraham Crijnssen, welke lezing — volgens den hr. O. D. — volkomen overeenstemt met het „Waerachtich Verhaal van de Heerlijke Overwinning van Pirmariba en de Reviere Seraname”, geschreven den 29 Mei 1667 in het schip De Vissers-Herder.

Handel en Bedrijf.

No. 4 van dit 14-daagsch periodiek bevat het vervolg der geïllustreerde beschouwing, getiteld: Sumatra's Westkust. Schr. vermeldt thans wetenswaardigheden over den inlandischen landbouw en de cultures met betrekking op den handel. Verder vindt men in hetzelfde Nr. gegevens over Britsch Nieuw-Guinea, ontleend aan afl. XVI der Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau.

De Indische Mercur.

De hr. E. L. K. Schmülling behandelt in de Ind. Merc. van 4 dezer een actuele kwestie, getiteld: Voedingsvraagstukken, voedingsnood en de inkrumping van het suikerareaal op Java en Madoera. Op overtuigende wijze toont schr. aan dat de huidige voedselnood zijn ontstaan te danken heeft niet alleen aan de abnormale tijdsomstandigheden, doch dat daartoe als neven- (zoo niet hoofd-) factoren hebben medegewerkt de volgende feiten: 1°. De zeer sterke bevolkingstoename; 2°. de achteruitgang van den veestapel; 3°. de algemeene verzwakking veroorzaakt dor ziekten, vooral door de zgn. Spaansche griep; 4°. de abnormaal lange duur van den Oostmoesson 1918.

Het vraagstuk van een eventuele inkrumping van den suikerrietaanplant behandelt schr. van een onzijdig standpunt, getuigend van ernstig en grondig onderzoek; voor- en tegenstanders zullen dit moeten toegeven.

Van den overigen inhoud van hetzelfde Mercur-Nr. worde nog genoemd: Ontwerp koelie-ordonnantie. — Typische verschillen tusschen Smeroe- en Zuidergebergtegronden. Voordracht van Dr. E. C. Julius Mohr. — Een opgave van recente rubber-literatuur.

Het 50-jarig bestaan van Medan.

Op 1 April bestond Medan 50 jaar. Volgens een vroeger N. I. P. A.-telegram zou ter gelegenheid van dit jubileum aan het gemeentebestuur een openbare leenzaal worden aangeboden.

N. I. P. A. teekent hierbij nog aan: Medan heeft eigenlijk zijn ontstaan te danken aan het feit, dat kort na de oprichting der Deli-Maatschappij in 1869 haar administrateur, de hr. N. Nienhuis, Medan uitkooos als zijn woonplaats, daar de plaats goed gelegen was als centrum van de toenmalige bezittingen dier maatschappij. Oorspronkelijk was het een belangrijke sterkte der inlanders, die zich daar verdedigden, waarschijnlijk tegen Atjehsche invallen.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 66.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen	Zuandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermalsen	Purmerend
Alphen a/d Rijn	Gouda	Schagen
Amersfoort	Gorinchem	Schoonhoven
Apeldoorn	Groenlo	Sliedrecht
Arnhem	Groningen	Sneek
Assen	Haarlem	Stadskanaal
Barneveld	Harlingen	Terneuzen
Bodegraven	Heereveen	Tholen
Boreulo	Helder (den)	Tiel
Boskoop	Hengelo (O.)	Uithoorn
Coevorden	Hoogeveen	Utrecht
Culenburg	Hoogezand	Veenendaal
Delft	Hulst	Venendael
Den Burg (Texel)	Katwijk	Vlissingen
Deventer	Leeuwarden	Wildervank
Doetinchem	Leiden	Woerden
Dokkum	Lochem	IJmuiden
Dordrecht	Middelburg	Zelst
Drachten	Nijmegen	Zierikzee
Ede	Oostburg	Zutphen
Franeker		Zwijnrecht

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-109.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars. 95

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN. 122

Speciale afdeling Incurante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicults, zeep, parfumerieën, eau de cologne, patent-medicijnen.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 21a. Telefoon : Haag 1481
'S-GRAVENHAGE. 52

Behandelt alle Bankzaken. — Redigeert een uitvoerig wekelijksch beursverslag. — Houdt ten dienste harer cliënten een uitvoerigarchief voor advies bij belegging.

CREDIETEN — DEPOSITO'S.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

Terzelfder tijd werden in den omtrek nog nederzettingen gevestigd van de te Rotterdam opgerichte Tabak Rijk. Arendsburg, de Deli-Batavia M. en verder nog een aantal over het land verspreide vestingen van een achtal andere planters.

Door het onderling verbinden met wegen van deze vestingen, hoe gebrekkig bij gemis aan regeeringszorg deze verbindingen ook waren, trok allengs de plaats het civiel en militair bestuur tot zich, de Sultan bouwde er een paar paleizen, tal van Europeesche-, Maleische- en Chineseesche winkels verrezen er, en tegenwoordig is Medan de hoofdplaats van het gouvernement Oostkust van Sumatra met ongeveer 36.000 inwoners. (Ind. Merc.)

Bulletin Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië.

Inhoud van het 185e Bulletin: Tosari als plaats voor een te bouwen sanatorium voor longtuberculose, door C. D. de Langen, (benevens ingezonden stukken en correspondentenberichten van vakkundigen over deze veelbesproken kwestie). — De verplichte aangifte van lepraalijders, door dr. J. W. van der Spek, met naschrift van O. Degener. — Besmette plaatsen en landstreken in Ned.-Indië.

„Treubia“.

Van wege „s Lands Plantentuin“ te Buitenzorg is eerste afl. van een nieuwe periodieke publicatie verschenen (druk van G. Kolff & Co. te Batavia), welke den naam in herinnering brengt en levendig houdt van den verdienstelijksten directeur welke deze wereldberoemde instelling heeft gekend, n.l. prof. Dr. M. Treub. De volledige titel dezer jonge publicatie luidt: „Treubia. Recueil des travaux zoologiques, hydrobiologiques et océanographiques. Rédigé par les docteurs et sciences naturelles: W. M. Docters van Leeuwen, W. Hoepke et A. L. J. Sunier.

De afleveringen zullen verschijnen op ongeregelde tijden en stukken bevatten in de Hollandsche, Fransche, Duitsche en Engelsche taal.

In de eerste, geïllustreerde, afl. is uitsluitend Dr. W. Hoepke aan het woord met zoologische bijdragen.

Vragen van den Dag.

Prof. Dr. H. Blink geeft in het April-Nr. zijn voloening te kennen dat op de Indische begroting een post is uitgetrokken tot het dekken der kosten voor het instellen eener Academische Indische Week. Het eerste woord is hiermede gesproken ten aanzien van wat schr. in de Nov.-afl. van genoemd maandschrift aanwees als: De plicht van Nederland ten opzichte van zijne koloniën.

Nederlandsch-Indië. Oud & Nieuw.

De April-afl. opent met een geïllustreerde beschrijving door Dr. N. J. Krom eener belangrijke verzameling Hindoe-Javaansche bronzen, eigendom van Jhr. H. Louw te Wassenaar, welke verzameling door den schr. genoemd wordt om haar wetenschappelijke zoowel als om haar kunstwaarde.

Dr. G. Krause vertelt, bij de afbeelding, van een houtplastic, door hem aangetroffen in een particuliere verzameling, een Balineesche vrouw voorstellend, welke zich in den laatsten tijd harer zwangerschap bevindt.

Als slot bevat deze afl. het vervolg van B. van der Meulen's opstel over de Badoe's (resultaat van persoonlijk onderzoek), waarop reeds eerder de aandacht werd gevestigd.

Zendingsperiodieken.

In het Febr.-Maart-Nr. van de „Katholieche Missions“ schrijft Pr. J. Diderich S.J. een kort geïllustreerd artikel: Missionsgründungen auf Mitteljava. — Voorts bevat het Nr. een Deutsche vertaling van een Mohammedaansche Catechismus welke op Java veel verbreid is, getiteld „Samarkandi“, vroeger uitgegeven in de „Bijdragen Taal-, Land- en Volkenk. v. N. I.“, door Dr. Juynboll.

Het April-Nr. van het „Orgaan der Nederlandsche Zendingsvereniging“ brengt een artikel „De Ned. Zendingsvereniging na 60 jaren“.

Eindelijk vindt men in No. 4 der „Annalen van het Missiehuis te Tilburg“: De Roomsche Katholieke Missie op de Zuid-Westkust van Nederl. Nieuw-Guinea, door Pr. E. Cappers; en: Kiekjes uit de Kei-eilanden, door Pr. B. Thien.

Orang Peladang.

Het nummer van 15 Maart van Orang Peladang, orgaan o.a. der leerlingen van de Middelb. Koloniale Landb. school te Deventer, bevat het eerste gedeelte eener voordracht (van?) over het leven en de werkzaamheden van een employé op een suikerfabriek in Indië. — Voorts een epistel uit Indië van den hr. Neumann, die een boekje opendoet over de hedendaagsche toestanden op Java. Aanslagen door Javaansche koelies op ondernemingen zijn aan den orde van den dag. Men ziet tegenwoordig relictjes ontstaan om de kleinste nietigheden. De onbeschoftheid en brutaliteit van den Javaan in Gouvernementsdienst zijn nog erger. De binnenlandsche toestand ziet er momenteel zoo slecht uit, dat het gouvernement zelf er waarschijnlijk geen raad mee weet. Inlandsche bestuursambtenaren hebben niets meer te zeggen; die moeten bukken voor de S. I. leden. Geen bijzonder opwekkend beeld in een orgaan, gezien door hen wie in Indië een werkring wacht.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 1 van den 3en jaarg. De Gouverneurs-generaal van Oost-Indië, I. Pieter Both, 1609—1614 (met portret), door N. — De Indische week aan de Univer-

siteit te Leiden (met ill.). — Pangkalan Toengkal. Eene herinnering, door J. G. Sinia (met ill.). — Het kawah Idjen, door Th. J. A. Hilgers (met ill.).

Mededeelingen Proefstation voor Thee.

No. LXI dezer publicatie handelt over de door schimmels veroorzaakte wortelziekten van de theeplant. (Inleiding en bibliographisch overzicht door Dr. Ch. Bernard; beschrijving der ziekten door Dr. B. Palm en Dr. Bernard).

Neerlandia.

Behalve de bekende rubriek „Oost-Indië, van v. L., bevat het April-Nr. van „Neerlandia“, een waardeerend artikel (met portret) over den nieuwen gouverneur van Curaçao, den hr. O. L. Helfrich. Schr. is Mr. B. de Gaay Fortman, Seer.-penningm. van het Alg. Ned. Verbond.

Weekblad voor Indië.

Uit den inhoud van No. 43: „Het is gebleken“, door J. Koning (naar aanleiding van groote sterfte in Indië, tengevolge der Spaansche griep). — De Panatarantempels (met ill.), door H. Neumann. — De Malangsche ziekenverpleging, door J. B. Simon (met ill.). — Liefhebberijen van een landvoogd in Indië (n.l. Adriaan Valckenier), door C. V. — Gevangenis-impressies van een Indischen journalist.

Kina-plantsoenen.

Van de hand van Dr. A. Groothoff, oud adjunct-directeur der gouv. kina-onderneming te Bandoeng is (bij H. D. Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem) verschenen een geïllustreerd geschrift getiteld:

Rationeele exploitatie van kina-plantsoenen in verband met de factoren, welke invloed hebben op de kwaliteit en het gehalte der basten.

Aardrijkskunde onzer overzeesche gewesten.

Bij W. Versluys Uitg. Mij. te Amsterdam is verschenen „Oost- en West-Indië. Aardrijkskunde van onze overzeesche gewesten, door Joh. H. Pik en K. Zeeman, leeraren M. O. aardrijkskunde.“

Met warmte bevelen we dit uitnemend boekwerk aan bij allen die belangstellen in Oost- en West-Indië. Zonder te kort te willen doen aan de verdiensten van hen, die op soortgelijke wijze medewerkten om de kennis onzer overzeesche bezittingen te vergrooten, is het onze overtuiging, dat de (ons persoonlijke onbekende) schrijvers van dit nieuwe aardrijkskundige boek hun taak bijzonder gelukkig hebben vervuld. Iedere bladzijde legt getuigenis af van een geslaagd streven naar duidelijkheid, van gebruikmaking van betrouwbare bronnen en — wat ook veel zegt — van zorgvuldige verrijding van verouderde gegevens. Het geheel beantwoordt o.i. dan ook ten volle aan de eischen, welke men aan een dergelijk geschrift mag stellen.

Kaartjes en tal van illustraties (meest naar nog niet gereproduceerde foto's) verlichten den tekst.

Mededeelingen.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

Verslag over het jaar 1918.

Bestuur.

Onderging geen verandering. In de Alg. Vergadering van 27 Februari werden herkozen: Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, Mevr. G. T. J. van Aalst—Koopman, de Heer O. de Bordes.

Leden.

Op 1 Januari bedroeg het aantal leden 823
Bijgekomen 74
Totaal 897

Afgegaan:
Naar andere Afd. 45
Bedankt 56
Overleden 24
..... 125

Aantal leden op 31 December 772
een verlies van 51 leden.

De Statuten.

ondergingen geen wijziging.

Buitengewone Alg. Vergaderingen.

hadden niet plaats.

Voordrachten, lezingen, enz.

werden gehouden op: 8 Maart en 3 Mei door: R. M. S. Surya Ningrat, over: „Een en ander uit het Javaansche Volksleven, muziek en zang“;
2 April door den Heer F. Kroon, over: „Kijkjes in de Wester Afd. van Borneo“.
27 December door den Heer Alkema, over: „Javaansche en Soendaneesche Sproken“.

Leeszaal.

De uitgevers van het „Soer. Handelsblad“, de „Sumatra Bode“, de „Sumatra Post“ en de „Indische Mercur“, staakten de kosteloze toezending dezer nieuwsbladen.

Commissie voor opvoeding, onderwijs, huisvesting enz.

5 Families boden zich aan kinderen ter opvoeding tot zich te nemen. 1 Heer stelde zich beschikbaar tot het geven van lessen in de Duitsche taal en Aardrijkskunde. 1 Dame voor zanglessen. 5 maal werden adressen ge-

**DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE**

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79. 90
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.

Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal f 34.408.900.—
Reservefonds 22.440.000.—
Bijzondere Reserve 2.000.000.— 69

ALLE BANKZAKEN

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren 107

Algemeene Levensverzekering-Bank

Koninklijk Goedgekeurd 5 Januari 1903

Gevestigd te ROTTERDAM, Hofplein
hoek Schiekade 210.

Commissarissen: Mr. A. W. SCHIPPERS, Advocaat en Procureur te Rotterdam; Dr. L. A. THOMEE, Arts te Rotterdam; JOH. KRAP, Lid van de Algemeene Rekenkamer te 's-Gravenhage. 97

Directeur: A. KROS Jr.
Adjunct-Directeur: A. J. A. KROS.
Medisch Adviseur: Dr. B. J. F. BAVINCK, Arts te Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: Dr. W. BOUWMAN, te Schiedam.
Accountant: C. G. MEERDER, Lid van het Nederl. Instit. v. Accountants

De VREDE op komst.

Het verkeer met.....

INDIË

via Suez heropend.

Verzeker U vóór vertrek bij de

**NILLMIJ ...van...
1859**

's-GRAVENHAGE, Veenestraat 1. 70

AMSTERDAM, Weteringschans 229.

UTRECHT, Minrebroederstraat 22.

Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL“

Deventer.

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE-...
EN ONGEVALLLEN-VERZEKERINGEN

W. G. SCHEERES, Electrotechn.-Bureau, Hooigracht 1c, Tel. H. 5170, 'S-GRAVENHAGE
 ELECTRISCHE INSTALLATIE OP ELK GEBIED 86

vraagd voor pensions, 2 maal werd overname gevraagd van huishuur met en zonder inboedel, 2 maal werd een gemeubileerde étage te huur aangeboden.

Commissie voor hulp aan werkzoekenden en raad aan naar Indië vertrekkenden.

Gevraagd werden:
 2 Dames voor de huishouding; 1 Kinderjuffrouw;
 9 Baboes.

Aanbiedingen:
 1 Dame en 3 Heeren voor administratief werk in Indië;
 3 Kinderjuffrouwen; 1 Baboe.

In verband met de tijdsomstandigheden is de toestand der Vereeniging niet rooskleurig, wat blijkt uit den achteruitgang van het ledental en het weinige, dat de beide Commissiën hadden te boeken.

Dringerder dan ooit doen wij een beroep op onze leden om mede te werken in het belang der Vereeniging.

De Voorzitter, R. ZUIJDERHOFF.
 De Secretaris, J. A. SOETENS.

's-Gravenhage, 26 Februari 1919.

Rekening en Verantwoording der gelden over 1918.

Ontvangsten.	
Saldo A. P.	/ 864.17
Geïnde contributie	„ 2462.00
Aan verkocht papier	„ 13.92
Aan gekweekte renten	„ 15.00
	/ 3355.09
Uitgaven.	
Salaris Algemeen Secretaris	/ 600.00
Huur bureau en Leeszaal	„ 400.00
Hoofdbestuur	„ 969.20
Aandeel telefoon	„ 40.00
Lezers	„ 150.00
Zaalhuur	„ 60.20
Lichtbeelden	„ 30.00
Onkosten lezingen	„ 14.25
Advertenties voor lezingen	„ 26.14
Abonnement Ind. Gids en Ind. Weekblad	„ 56.55
Inning contributies, zending borderels, groot en kleine rekeningen	„ 139.67
Contributie Linschoten Vereeniging	„ 10.00
Saldo	„ 859.08
	/ 3355.09

De Penningmeesteres,
 (w.g.) M. TEN BOSCH—BOSSCHER.

De Commissie van Verificatie:

w.g. M. G. MELJER.
 B. VAN HENGEL.
 H. P. HESSELAAR.

's-Gravenhage, 26 Februari 1919.

Voor eensluidend afschrift,
 De Algemeen Secretaris,
 J. A. SOETENS.

**Van de Afdeeling Nijmegen:
 Jaarverslag over 1918.**

Het aantal leden, dat op 31 December 1917 45 bedroeg, vermeerderde, door toetreding van 15 en uittreding van 12, met 3 en bedroeg alzoo op 31 Dec. 1918 48.

In de Algemeene Vergadering van 26 Febr. werden de periodiek aftredende bestuursleden Kamerman, Watrin en Molenbroek herkozen.

Tot afgevaardigde ter Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging werd gekozen de heer Kamerman en tot leden in de Commissie tot verificatie der Jaarrekening over 1918 de heeren van der Beek en Wethmar.

Den 25en Januari hield Mevr. Raedt van Oldenbarneveldt geheel belangeloos in de Boven-Foyer van 't Concertgebouw „De Vereeniging” een boeiende causerie, opgeluisterd door lichtbeelden en demonstratie, over de residentie en 't eiland Ambon, voor een talrijk auditorium.

Uit de Afdeelingkas werd ten behoeve van 't Plaatselijk Comité voor Indische leergangen, waartoe de Afdeeling in December 1917 was toegetreden, een bijdrage van / 5.— afgedragen, die echter later voor 't grootste gedeelte weder gerestitueerd werd.

Namens het Bestuur,
 De Secr.-Penningm.,
 F. E. LUITJES.

Geldelijke Verantwoording over 1918.

Baten.	
Contributiën	/ 125.—
Restitutie bijdrage Ind. Cursus	„ 3.40
Nadeelig saldo	„ 13.30 ⁵
	/ 141.70⁵
Lasten.	
Nadeelig saldo	/ 12.69
Afdracht aan het Hoofdbestuur	„ 57.20
Inningskosten	„ 2.75
Lezing	„ 11.25
Zaalhuur	„ 23.05
Reiskosten afgevaardigde Alg. Verg.	„ 15.05
Adresboek	„ 2.50
Bijdrage Ind. Cursus	„ 5.—
Advertentiën	„ 10.—
Porti	„ 2.21 ⁵
	/ 141.70⁵

Het Afdeeling-Bestuur,
 w.g. KAMERMAN, Voorzitter.
 „ F. E. LUITJES, Secr.-Penningm.

Van de Afdeeling Apeldoorn en Omstreken:

Verslag over 1918.

Het aantal leden der afdeeling bleef ongeveer gelijk; het krom van 59 op 60.

Mejuffrouw K. Ament bedankte met het oog op haar aanstaand vertrek naar Indië, als lid van het Bestuur. Den 29 April werd met medewerking van de afdeeling als vervolg van den Indischen leergang voor onderwijzers en onderwijzeressen, een bioscoopvoorstelling gegeven, waarbij de heer B. Alkema als spreker optrad.

Den 6 Juli had alhier in het hotel „de Nieuwe Kroon” de algemeene jaarlijksche vergadering der vereeniging plaats, die door een noenmaal, door de afdeeling aangeboden aan de leden van het Hoofdbestuur, werd voorafgegaan en door een gezamenlijk middagmaal werd gevolgd. In den avond van denzelfden dag werden door den heer B. Alkema eenige Javaansche en Soendaneesche sproken voorgedragen, welke vertellingen door muziek en zang van eenige leden van de Krontjongclub te Deventer werden afgewisseld.

Den 19 December hield de heer W. J. Giel, gep. Kolonel der Art. N. I. L., in het Minerva-Theater een filmlezing over Bali en de Baliërs.
 27 Februari 1919.

De Secretaris-Penningmeester,
 T. GERDES OOSTERBEEK.

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1918.

Voordeelig saldo vorig jaar	/ 71.87
Contributies loopende jaar	„ 127.50
Rente	„ 3.15
Opbrengst filmlezing Kolonel J. Giel	„ 115.25
Idem verkoop toelichtingen op de films	„ 6.30
	/ 324.07
Aan het Hoofdbestuur	/ 55.40
Inningskosten	„ 3.15
Vergaderingen	„ 3.50
Aanschaffing boekwerken	„ 5.34
Advertentiekosten en drukwerken	„ 55.09
Bureaustkosten	„ 7.46 ⁵
Kosten houden algemeene vergadering der vereeniging	„ 75.65
Kosten houden van lezingen	„ 111.21 ⁵
Saldo	„ 7.26
	/ 324.07

27 Februari 1919.

De Secretaris-Penningmeester,
 T. GERDES OOSTERBEEK.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

GEBR. HERS

**Tuin-Architecten
 JAVALAAN 27
 & HILVERSUM &**

bevelen zich aan voor Aanleg van Tuinen en Buitenplaatsen &&&&&&&&

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

**STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
 FLANEL en KATOEN.**

NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.

**MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
 STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.**

Groote keuze in Costumerokken.

Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe de Chine, Zijde, Voile ninon en in prima kwaliteit Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

**Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau
 R. GEERAERTS-REUTER.**

Tel. 8196. Prinsestraat 6a. Den Haag. Tel. 8196.
LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.

Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken.
 Machines voor windvoorziening van Kerkorgels.

**W. M. WEIJNE
 DANS-INSTITUUT.**

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Olympia Theater

Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope

Telefoon H. 3731

*Elken Vrijdag nieuw
 afwisselend programma*

*Olympia Theater door-
 loopende voorstelling,
 aanvang acht uur.*

*Plaatsbespreking kan
 per telefoon geschieden.*

THEO D. SMIT,

Beëdigd Makelaar en Rijks-Taxateur. 135
Verkooplokaal, Bakenessergr. 13, Haarlem.
Bewaarpplaats van Inboedels.
TELEFOON 812.

**VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, 1587
Piet Heinplein, Tel. 1588
Bijkantoor: DEN HELDER,
Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Vereeniging OOST en WEST.

Aldeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdags- en Zondags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Ziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche, Duitse, Engelsche en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admittie examens H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.

- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in Laan van Meerdervoort 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering.
- S. TAGOR, Inl. Vecarts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
- P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
- J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.
- B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.
- LEIDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B. Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ; II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
 - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
 - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht) Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
 - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht). Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

F. I. TAVERNE, Arts.

PIET HEINSTRAT 30 'S-GRAVENHAGE.
SPREKUREN:
Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekten*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*. 19

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
's-Gravenhage „KOSMOS” Weltevreden-Rijswijk

Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland. 118

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe.
Geregeld stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco. 11

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM. 68

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregeld mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoering dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia. 88

**Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels**

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL. 8

Aldeeling Gebruikte Instrumenten.
Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND 126

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)

HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumiëre, 1e Coupeuse,
Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Surnumerair bij den Indischen Post-, Telegraaf- en Telefoondienst.

Leergang 1919/20 voor opleiding tot Commies.
Aantal opengestelde plaatsen: **40.**

In aanmerking komen:

Jongelieden van ten hoogste 23 j. met **EINDDIPLOMA H. B. S.** (voor jongens) 5 j. c., **Hoogere Handelsschool, Gymnasium.**

Schriftelijke aanmelding bij den ondergeteekende.

Degenen, die dit jaar eindexamen denken te doen, kunnen zich thans reeds aanmelden.

Opleiding kosteloos.
Toelage f 1000.- per jaar.

Verdere bijzonderheid geeft de bekendmaking in de „Staatscourant” van 29 Maart, waarvan de ondergeteekende op aanvraag kosteloos overdrukken verstrekt.

Namens de Commissie van Voorbereiding,
W. F. GERDES OOSTERBEEK, Secretaris.

DEPARTEMENT VAN KOLONIËN, 's-Gravenhage.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vth. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

LEVENSVZERKERING
LUFRENTEN
ONGEVALLNVERZEKERING
COLLECTIEVE
ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERKERINGMAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

WIE er op gesteld is, solide nette,
goed opvallende
KANTOORBOEKEN
te gebruiken, bestelle dezelve bij de N.V.
BOEKDRUKKERIJ VOORH. FIRMA T. C. B.
TEN HAGEN, Den Haag.

Solide bewerking. Billijke prijzen.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Voor den Zomer.

BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
ZEPHYRS
COSTUUMSTOFFEN

Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuiftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium.
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder van H. M. de Koningin van Rumanie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Groote voorraad
Engelsche Stoffen